

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.013.03.2019

Dorota Lignar
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Szkolna 25
38-200 Jasło

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/041 – Pomoc świadczona przez gminy osobom żyjącym w ubóstwie

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. Szkolna 25, 38-200 Jasło ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dorota Lignar – Dyrektor MOPS ² , od 24 maja 2010 r. (akta kontroli str.1)
Zakres przedmiotowy kontroli	- Identyfikacja mieszkańców zagrożonych i żyjących w ubóstwie oraz projektowanie adekwatnych działań na rzecz jego ograniczenia. - Realizacja działań mających na celu wychodzenie z ubóstwa. - Trwałość efektów podejmowanych działań zmierzających do ograniczenia ubóstwa.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2019 (I półrocze). Do realizacji celu kontroli zostały wykorzystane także dane statystyczne i dokumenty strategiczne Gminy z lat wcześniejszych.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie.
Kontroler	Mariusz Twardowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/114/2018 z 15 lipca 2019 r. (akta kontroli str.2 - 3)

¹ Dalej: „MOPS”.

² Dalej: „Dyrektor”.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

OCENA OGÓLNA

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, iż MOPS przyznawał pomoc z powodu ubóstwa zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz rzetelnie przeprowadzał i aktualizował wywiad środowiskowy oraz opracowywał i realizował plan pomocy dla osób żyjących w ubóstwie, zapewnił udział w programach rządowych i resortowych, a także specjalistyczne poradnictwo oraz pomoc w uzyskaniu zatrudnienia i rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych. Łączna liczba rodzin korzystających w MOPS ze wszystkich form pomocy społecznej wyniosła na koniec 2017 r. – 1.345 i zmniejszyła się o 6,5% na koniec 2018 r. do 1.257. W 2017 r. wydatkowano łącznie 6.530 tys. zł na świadczenia z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa dla osób i rodzin, a w 2018 r. wydatki te zmniejszyły się o 5,3% i wyniosły 6.186 tys. zł. Najpowszechniejszymi w MOPS w tym zakresie były świadczenia w formie zasiłku okresowego, które wyniosły: w 2017 r. - 1.870 tys. zł i zmniejszyły się o 7,6% w 2018 r. do 1.727 tys. zł. Najczęstszymi świadczeniami jakich MOPS udzielał dla osób ubogich i ich rodzin były świadczenia w formie programu „Dożywianie” (*Pomoc państwa w zakresie dożywiania: Posiłek w szkole i w domu*) których przyznano: w 2017 r. – 64.677 i w 2018 r. – 55.700 (tj. spadek o 13,9%). Najwyższa Izba Kontroli ocenia, iż MOPS zapewnił wymaganą liczbę pracowników socjalnych stosownie do treści art. 110 ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*⁵. MOPS monitorował, gromadził, analizował i wykorzystywał dostępne dane dotyczące osób żyjących w ubóstwie oraz zagrożonych tym zjawiskiem i na ich podstawie formułował wnioski dotyczące potrzeb w tym zakresie, opracowywał i wdrażał programy osłonowe i projekty socjalne przystające do rzeczywistych potrzeb osób wymagających wsparcia z powodu ubóstwa. W celu identyfikacji osób ubogich potrzebujących pomocy MOPS współpracował z organizacjami pozarządowymi. MOPS mając na celu trwałość efektów podejmowanych na rzecz ograniczenia ubóstwa gromadził i dokonywał analizy skuteczności działań prowadzonych na rzecz osób żyjących w ubóstwie, a następnie wykorzystywał wnioski wynikające z analiz/opracowań do poprawy i doskonalenia form pomocy.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, ze zm., dalej: *ustawa o pomocy społecznej*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Identyfikacja mieszkańców zagrożonych i żyjących w ubóstwie oraz projektowanie adekwatnych działań na rzecz jego ograniczenia.

Opis stanu faktycznego

1. Statut⁷ MOPS nie zawierał zapisów związanych z ograniczeniem zjawiska ubóstwa na terenie Gminy. W regulaminie organizacyjnym⁸ wśród zadań przypisanych do stanowiska ds. *pracy socjalnej* umiejscowionego w *Sekcji ds. pomocy środowiskowej* zawarto obowiązek współpracy z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczenia trudności w prawidłowym funkcjonowaniu osób i rodzin, w szczególności łagodzenie skutków ubóstwa.

(akta kontroli str. 4 -35)

Dyrektor MOPS stwierdziła, iż zarówno w Statucie jak i regulaminie organizacyjnym MOPS nie ujęto „wprost” zagadnień związanych z ograniczeniem zjawiska ubóstwa na terenie Gminy. Zagadnienia te ujęto poprzez wskazanie w § 3 Statutu MOPS obowiązku realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej jako zadań własnych gminy. Zgodnie z art. 7 ustawy o *pomocy społecznej*, świadczeń z pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu ubóstwa. Natomiast w regulaminie organizacyjnym MOPS zagadnienia związane z ograniczeniem zjawiska ubóstwa na terenie gminy przypisane zostały *Sekcji ds. pomocy środowiskowej*.

(akta kontroli str. 36 - 37)

W MOPS – zgodnie z treścią przepisu art. 110 ust. 11 ustawy o *pomocy społecznej* – zatrudniono wymaganą liczbę pracowników socjalnych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. zatrudnionych było 24 pracowników socjalnych na 35.176 mieszkańców, tj. na jednego pracownika socjalnego przypadało 1.466 mieszkańców. Na dzień 31 grudnia 2018 r. zatrudnionych było 20 pracowników socjalnych na 34.879 mieszkańców, tj. na 1 pracownika socjalnego przypadało 1.744 mieszkańców, a wg stanu na dzień 30 czerwca 2019 r. zatrudnionych było 20 pracowników socjalnych na 34.708 mieszkańców, tj. na jednego pracownika socjalnego przypadało 1.735 mieszkańców.

Działania na rzecz osób żyjących w ubóstwie prowadzone były przez *Sekcję ds. pomocy środowiskowej*⁹ (§ 6 ust. 7 regulaminu organizacyjnego MOPS). *Sekcja* ta składała się ze: stanowiska ds. pierwszego kontaktu, stanowiska ds. pracy socjalnej, zespołu ds. usług pomocy społecznej, zespołu ds. świadczeń z pomocy społecznej. Do zadań *Sekcji* należała przede wszystkim realizacja zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej, w tym przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych w celu ustalenia sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej osób i rodzin, prowadzenie pracy socjalnej z osobą lub rodziną, udzielanie informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych osobom, które dzięki tej pomocy będą zdolne samodzielnie rozwiązywać problemy będące przyczyną trudnej sytuacji życiowej. Jednym z zadań pracowników *Sekcji* była współpraca z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania trudności w prawidłowym funkcjonowaniu osób i rodzin, w szczególności łagodzenie skutków ubóstwa. *Sekcja* podejmowała działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ przyjęty Uchwałą Nr XXIV/194/2004 Rady Miejskiej Jasła z dnia 14 lipca 2004 r. Jego zmian dokonano Uchwałą Nr XLI/356/2008 Rady Miejskiej Jasła z dnia 22 grudnia 2008r., Uchwałą Nr LXVIII/552/2010 z dnia 24 maja 2010 r. oraz Uchwałą Nr LIV/554/2017 Rady Miejskiej Jasła z dnia 15 listopada 2017 r.

⁸ przyjęty Zarządzeniem Nr KO.021.34.2017 Dyrektora MOPS z dnia 15 grudnia 2017 r. zmienionym Zarządzeniem Nr KO.021.89.2018 Dyrektora MOPS z dnia 24 września 2018 r.

⁹ Dalej: „*Sekcja*”.

ubóstwem, w tym m.in. osób bezrobotnych, bezdomnych, uzależnionych, niepełnosprawnych, starszych, z zaburzeniami psychicznymi.

Pracownicy Sekcji podnosili swoje kwalifikacje uczestnicząc w szkoleniach, konferencjach, seminariach związanych z pracą z trudnym interesantem, w tym osobami dotkniętymi ubóstwem¹⁰.

Na szkolenia, kursy, pracowników Sekcji MOPS wydatkował:

- w 2017 r. kwotę: 6.764,39 zł, w tym środki własne: 1.702,69 zł, środki Krajowego Funduszu Szkoleń¹¹: 5.061,70 zł,

- w 2018 r. kwotę: 5.065,20 zł, całość środki własne,

- w 2019 r. (do 30 czerwca) kwotę: 116,85 zł, całość środki własne. Zgodnie z zawartymi umowami w ramach KFS planuje się na szkolenia pn.: „Dochód w pomocy społecznej”, „Obowiązek alimentacyjny i wywiady alimentacyjne w świetle ustawy o pomocy społecznej”, „Praca z osobą bezdomną – indywidualny program wychodzenia z bezdomności”, i superwizję dla pracowników socjalnych, wydatkowanie środków w łącznej wysokości 24.600 zł, z tego: 4.920 zł stanowiły środki własne, a 19.680 zł środki KFS. Szkolenia i superwizja planowane były w okresie od września do grudnia 2019 r.

(akta kontroli str. 22 - 35)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS - ... *Pracownicy socjalni mają również możliwość korzystania z bezpłatnych szkoleń, konferencji, organizowanych przez instytucje i organizacje działające na rzecz osób ubogich...*

(akta kontroli str. 37)

Szkolenie z zakresu superwizji dla pracowników socjalnych MOPS zaplanowane zostało do realizacji od września do grudnia 2019 r. w ramach środków uzyskanych z KRS. Superwizja będzie realizowana na podstawie umowy z dnia 25 marca 2019 r. (aneksowanej w dniu 1 lipca 2019 r.) zawartej pomiędzy FRDL Podkarpackim Ośrodkiem Samorządu Terytorialnego w Rzeszowie a MOPS. Zgodnie z ww. umową w superwizji planowany jest udział 14 pracowników socjalnych bezpośrednio pracujących z osobami ubogimi.

(akta kontroli str. 37 - 40)

2. MOPS nie sporządzał odrębnej diagnozy dotyczącej ubóstwa.

(akta kontroli str. 24)

Jak wyjaśniła z-ca Dyrektora MOPS – Urszula Kućma *MOPS nie sporządzał odrębnej diagnozy w zakresie problemu ubóstwa ponieważ taki obowiązek nie wynika z żadnych przepisów prawa. Niemniej jednak kwestie związane z ubóstwem były diagnozowane w innych dokumentach, w tym między innymi Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Wychodząc z założenia, że ubóstwo implikowane jest przez inne przesłanki określone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej w tym m.in. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawność, bezrobocie MOPS sporządzał diagnozy ww. obszarach.*

(akta kontroli str. 41)

Problemy społeczne w tym ubóstwo na terenie Gminy diagnozowane były w następujących dokumentach strategicznych:

¹⁰ m. in. szkolenia pn. „Realizacja działań na rzecz osób bezdomnych poprzez administrację rządową, samorządową i podmioty niepubliczne”, „Procedury administracyjne w sprawach pomocy społecznej”, „Podmioty ekonomii społecznej jako partner samorządu w świadczeniu usług publicznych”, „Wsparcie dla osób z autyzmem”, „Najnowsze zmiany w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”, „Przeciwdziałanie krzywdzeniu dziecka – współpraca międzyinstytucjonalna” „Obowiązki ośrodków pomocy społecznej związane z zapewnieniem schronienia osobom bezdomnym” „Decyzje w sprawie zasiłku stałego – zmiana kryteriów dochodowych”, „Prawo w praktyce - wybrane zagadnienia prawne”, „Procedura Niebieska Karta – problemy i wątpliwości”, „Ustalenie dochodu w pomocy społecznej”.

¹¹ Dalej: „KFS”.

- „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Jasła na lata 2013-2018”¹², sporządzonej przez Instytut Badawczy IPC Wrocław w 2012 r. na zlecenie Urzędu Miasta w Jaśle¹³ – diagnoza z wykorzystaniem danych MOPS, Głównego Urzędu Statystycznego¹⁴ (GUS), UM, Powiatowego Urzędu Pracy w Jaśle¹⁵, Jasielskiej Spółdzielni Mieszkaniowej¹⁶, Komendy Powiatowej Policji w Jaśle¹⁷ oraz wywiadów pogłębionych wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Jasła na lata 2019-2024”¹⁸, sporządzonej w okresie od czerwca do października 2018 r. przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Spółdzielczości i Przedsiębiorczości Lokalnej WAMA-COOP na podstawie umowy zawartej z MOPS - diagnoza z wykorzystaniem danych GUS, PUP, MOPS oraz badań wśród mieszkańców;
- „Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Jasła na lata 2014-2023”¹⁹, sporządzonym w lipcu 2018 r. (na podstawie danych z 2014 r. pozyskanych do przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Jasła na lata 2014 - 2020) przez Biuro Projektów Rewitalizacji S.A oraz RES Management na zlecenie UM z wykorzystaniem danych GUS, UM, PUP, KPP, MOPS;
- „Programie Aktywności Lokalnej Miasta Jasła dla Seniorów na lata 2016 -2020”²⁰, sporządzonym w okresie od czerwca 2015 r. do lutego 2016 r. przez MOPS na podstawie danych GUS, MOPS, Szpitala Specjalistycznego w Jaśle, organizacji zrzeszających seniorów, Jasielskiego Domu Kultury oraz badań wśród seniorów;
- „Gminnym Programie Wspierania Rodzin dla Miasta Jasła na lata 2015-2017”²¹, pkt II.2), sporządzonym w okresie od lipca do września 2014 r. przez MOPS na podstawie danych MOPS, PCPR, badań ankietowych w szkołach;
- „Gminnym Programie Wspierania Rodzin dla Miasta Jasła na lata 2018-2020”²², sporządzonym w okresie od czerwca do sierpnia 2017 r. przez MOPS na podstawie danych MOPS, KPP, Sądu Rejonowego w Jaśle, badań ankietowych wśród pracowników socjalnych, asystentów rodziny, rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- „Diagnozie problemów społecznych Miasta Jasła” sporządzonej w okresie od kwietnia do sierpnia 2017 r. na zlecenie UM przez Instytut Badawczy IPC Wrocław. W dokumencie tym sporządzono diagnozę pozwalającą na poznanie problemów społecznych miasta Jasła, z podziałem na ich rodzaje, skalę. Określono również stan zasobów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych miasta Jasło;
- „Raportie z pogłębionej analizy kwestii społecznych oraz zjawisk gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych oraz technicznych w odniesieniu do planowanych w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Jasła na lata 2014-2020 kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych” sporządzonym na zlecenie UM w kwietniu 2017 r. przez D. M.-H. (eksperta i konsultanta ds. rewitalizacji). Raport sporządzony został na podstawie badań sondażowych w związku z planowanym procesem rewitalizacji obszaru zdegradowanego w Jaśle. Ponadto MOPS corocznie, zgodnie z pismem z dnia 9 czerwca 2005 r. Burmistrza Miasta Jasła, sporządza i przekazuje do Burmistrza „Raport na temat występujących na terenie miasta Jasła patologii społecznych”. Raport za 2017 r. sporządzony został przez pracowników socjalnych MOPS i przekazany do Burmistrza 4 października 2018 r. Raport za 2018 r. opracowany został również przez pracowników socjalnych

¹² Uchwała Nr XXXVIII/355/2013 Rady Miejskiej Jasła z dnia 28 stycznia 2013 r.

¹³ Dalej: „UM”.

¹⁴ Dalej: „GUS”.

¹⁵ Dalej: „PUP”.

¹⁶ Dalej: „JSM”.

¹⁷ Dalej: „KPP”.

¹⁸ Uchwała Nr VII/52/2019 Rady Miejskiej Jasła z dnia 4 marca 2019 r.

¹⁹ Uchwała Nr LXIX/715/2018 Rady Miejskiej Jasła z dnia 26 lipca 2018 r.

²⁰ Uchwała Nr XXIV/237/2016 Rady Miejskiej Jasła z dnia 11 kwietnia 2016 r.

²¹ Uchwała Nr LXVI/665/2014 Rady Miejskiej Jasła z dnia 3 listopada 2014 r.

²² Uchwała Nr LVIII/602/2017 Rady Miejskiej Jasła z dnia 27 grudnia 2017 r.

MOPS i przekazany do Burmistrza w dniu 23 sierpnia 2019 r. Z ww. raportów wynika, że systematycznie ulegała zmniejszeniu liczba osób objętych wsparciem świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa. Ubóstwo należy do najczęstszych powodów przyznania świadczeń z pomocy społecznej. Raporty sporządzane były na podstawie danych pozyskanych od placówek oświatowych, organizacji pozarządowych w tym placówek wsparcia dziennego, KPP, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaśle²³, Poradni Leczenia Uzależnień, Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień, Starostwa Powiatowego w Jaśle²⁴, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle²⁵, Ośrodka Interwencji Kryzysowej, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn Rzeszowskiego Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta w Jaśle.

Sytuację osób ubogich MOPS diagnozował również poprzez coroczne porównywanie danych sprawozdawczych zawartych w sprawozdaniach dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej²⁶, Ocenach Zasobów Pomocy Społecznej, jak również poprzez bieżącą pracę pracowników socjalnych w terenie, współpracę z organizacjami pozarządowymi, instytucjami, organizacjami działającymi na rzecz osób ubogich. Na podstawie ww. dokumentów strategicznych jak również rozeznania środowiskowego dokonywano bilansu potrzeb w zakresie wsparcia osób tego wymagających, w tym ubogich. Celem zapewnienia wsparcia materialnego w budżecie MOPS ujmowano środki na realizację świadczeń pieniężnych i niepieniężnych wydawanych na podstawie decyzji administracyjnych (zasiłki okresowe, celowe w tym zasiłki celowe na zakup opału, stałe, posiłki w szkołach, usługi opiekuńcze, domy pomocy społecznej). Źródłem informacji o sytuacji osób i grup defaworyzowanych na terenie miasta były analizy sporządzane m.in. dla Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie²⁷, dotyczące funkcjonowania Programu 500+ i jego wpływu na sytuację rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, oraz dane dotyczące sytuacji osób w wieku emerytalnym korzystających z pomocy w formie zasiłku stałego (listopad 2016, czerwiec 2019).

(akta kontroli str. 22 – 35, 42 - 96)

Wnioski wynikające z diagnoz przedstawionych w ww. dokumentach strategicznych jak również analizowanych danych statystycznych MOPS były następujące:

- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa systematycznie ulega zmniejszeniu;
- ubóstwo osób objętych świadczeniami pomocy społecznej powiązane było ściśle z innymi przesłankami, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*;
- zwiększeniu ulegało zaangażowanie środków miasta na realizację zadań własnych gminy związanych z pomocą społeczną;
- zmniejszała się liczba rodzin z dziećmi objętych świadczeniami z pomocy społecznej;
- zmniejszał się wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (wskaźnik obliczany jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy);
- zmniejszał się wskaźnik deprivacji lokalnej tj. zmniejszała się liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców.

(akta kontroli str. 22 – 35, 97 - 102)

²³ Dalej: „MKRPA”.

²⁴ Dalej: „SP”.

²⁵ Dalej: „PCPR”.

²⁶ Dalej: „MRPiPS”.

²⁷ Dalej: „PUW”.

Ze względu na wnioski wynikające z diagnoz o których mowa powyżej MOPS w latach objętych kontrolą planował i podjął m.in. następujące działania:

- w budżecie MOPS ujmowano środki na realizację świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej,
- w strukturze MOPS od 1 stycznia 2018r.²⁸ utworzono Dzienny Dom Pomocy dla Osób Starszych²⁹, którego funkcjonowanie w latach 2018 - 2019 zapewniono poprzez realizację projektu pn. „Akademia Pełni Życia” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego³⁰. Uczestnikami DDP były osoby niesamodzielne w wieku 60 +. Uczestnikami DDP były m.in.: w 2018 r. dwie osoby ubogie, a do 30 czerwca 2019 r. jedna osoba uboga;
- w strukturze MOPS od 1 stycznia 2018r. utworzono Klub Integracji Społecznej³¹, którego funkcjonowanie w latach 2018-2019 zapewniono poprzez realizację projektu pn. „Kreatywni i Samodzielni” współfinansowanego ze środków EFS, uczestnikami klubu były osoby długotrwale bezrobotne i niepełnosprawne biernie zawodowo. Uczestnikami Klubu były m.in.: w 2018 r. - 33 osoby ubogie, a do 30 czerwca 2019 r. - 31 osób ubogich. Efektem udziału w projekcie pn. „Kreatywni i Samodzielni” było wyposażenie osób w nim uczestniczących w tym osób niepełnosprawnych i długotrwale bezrobotne w kompetencje społeczne, kwalifikacje zawodowe, które zwiększają ich szanse na rynku pracy;
- rozwijano wolontariat poprzez utworzenie w strukturze MOPS od stycznia 2018 r. *Sekcji ds. wolontariatu*. Wsparciem wolontariuszy objęto w 2018 r. - 11 rodzin ubogich, a do 30 czerwca 2019 r. - 8 rodzin ubogich. Efektem działań wolontariuszy było zapewnienie pomocy w codziennym funkcjonowaniu czy też pomoc w nauce;
- realizowano w latach 2016 - 2019 działania na rzecz osób starszych w ramach „Programu Aktywności Lokalnej Miasta Jasła dla Seniorów na lata 2016 - 2020” w ramach którego pomocy w postaci świadczeń z pomocy społecznej udzielono odpowiednio w 2017 r. -135 osobom, w 2018 r. - 108 osobom, a do 30 czerwca 2019 r. - 111 osobom powyżej 60 roku życia, u których dochód nie przekraczał kryterium dochodowego o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej. Efektem realizacji ww. działań było zapewnienie odpowiedniego wsparcia finansowego, rzeczowego czy w postaci usług opiekuńczych;
- realizowano w latach 2015 - 2019 działania w ramach „Gminnego Programu Wspierania Rodzin” w ramach którego pomocy w postaci świadczeń z pomocy społecznej udzielono dla rodzin z dziećmi których było w 2017 r. - 285, w 2018 r. - 260, a do 30 czerwca 2019 r. - 218 u których dochód nie przekraczał kryterium dochodowego, o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej. Realizacja tego programu pozwoliła na udzielenie odpowiedniej pomocy finansowej, rzeczowej i usługowej dla tych rodzin z dziećmi;
- realizowano w latach 2017 - 2018 projekt pn. „Kierunek - Rodzina” współfinansowany ze środków EFS skierowany do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej lub kwalifikujących się do ich uzyskania. Udział w tym projekcie wzięło 2017 r. - 39 rodzin ubogich, a w 2018 r. 38 rodzin ubogich. W wyniku realizacji tego projektu u rodzin w nim uczestniczących nastąpił m.in. wzrost umiejętności w zakresie gospodarowania budżetem domowym, umiejętności wychowawczych, umiejętności spędzania czasu wolnego i integracji w rodzinie, nastąpiła poprawa relacji rodzinnych oraz nastąpił wzrost świadomości w zakresie problematyki uzależnień;

²⁸ Uchwała NR LIV/554/2017 Rady Miejskiej Jasła z dnia 15 listopada 2017 r.

²⁹ Dalej: „DDP”.

³⁰ Dalej: „EFS”.

³¹ Dalej: „Klub”.

- realizowano w latach 2016 - 2018 projekty socjalne skierowane do osób i rodzin z zaburzeniami psychicznymi tj. w roku 2016 projekt pn. „Rozumiem i wspieram” z wsparcia którego skorzystało 2 rodziny ubogie, w 2017 r. projekt pn. „Jesteśmy razem” ze wsparcia którego skorzystało 2 rodziny ubogie, w 2018 r. projekt pn. „Chcemy być razem” z wsparcia którego skorzystała 1 rodzina uboga. Efektem udziału w realizowanych projektach było zapewnienie odpowiedniego wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin m.in. poprzez udział w grupie wsparcia;

- utworzono na terenie Miasta Jasła od grudnia 2017r. Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi którego uczestnikami było m.in. w 2017 r. – 5 osób ubogich, w 2018 r. – 6 osób ubogich, do 30 czerwca 2019 r. – 3 osoby ubogie. Dzięki utworzeniu Środowiskowego Domu Samopomocy osoby z zaburzeniami psychicznymi miały możliwość skorzystania z dziennego pobytu w ośrodku wsparcia.

- przystąpiono w maju 2019 r. do Programu „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” - edycja 2019³² do którego zakwalifikowano 2 osoby ubogie. Efektem zorganizowania pomocy w ramach tego programu było m.in. wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi niepełnosprawnymi oraz osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

(akta kontroli str. 22 – 35, 103 - 217)

„Diagnoza problemów społecznych na terenie miasta Jasła”, w tym zagadnienia związane z problemem ubóstwa, została zaktualizowana w okresie od czerwca do października 2018 r. w ramach sporządzania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Jasła dla Miasta Jasła na lata 2019-2024”. Po przeprowadzeniu diagnozy określono następujące cele strategiczne: wsparcie rodzin z dziećmi, działania na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodziny, polityka senioralna, bezpieczeństwo mieszkańców - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz profilaktyka uzależnień, osoby z niepełnosprawnością oraz zagrożone wykluczeniem społecznym. Ponadto w latach 2017, 2018 sporządzano „Raport dotyczący występujących na terenie Miasta Jasła patologii społecznych” za lata poprzednie. W ww. dokumentach dokonywano analizy danych z lat poprzednich.

(akta kontroli str. 22 – 35, 218 - 272)

3. W *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Jasła na lata 2019 - 2024*³³ ujęto m.in. kwestie związane ze wsparciem osób ubogich. Z przedstawionej w ww. dokumencie diagnozy wynika że populację miasta Jasła charakteryzuje wzrastający odsetek osób w wieku poprodukcyjnym.

W *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Jasła na lata 2013 - 2018*³⁴ obszar związany z ubóstwem zdiagnozowano w *Części diagnostyczno – analitycznej*: - *Problem ubóstwa*. Z prognozy ludności wynika, że malejąca dzietność i wzrastająca długość życia powodują starzenie się społeczeństwa.

Polityka senioralna z uwagi na postępujący proces starzenia się lokalnego społeczeństwa oraz potrzebę rozwoju wsparcia na rzecz osób starszych, które szczególnie zagrożone były zjawiskiem ubóstwa zarówno w *Strategii na lata 2019 - 2024* jak i w *Strategii na lata 2013 - 2018* została wyznaczona jako jeden z celów strategicznych, w ramach którego zaplanowano do realizacji działania ukierunkowane na wsparcie osób starszych.

Z przeprowadzonej na potrzeby *Strategii na lata 2019 - 2024* jak i w *Strategii na lata 2013-2018* diagnozy w zakresie ubóstwa wynika, że w latach 2008 - 2011 oraz

³² Umowa NR: S-V.14/2019/UO z dnia 31 maja 2019 r.

³³ Dalej: „Strategia na lata 2019 - 2024”.

³⁴ Dalej: „Strategia na lata 2013 - 2018”.

w latach 2015 - 2017 ubóstwo było najczęstszym powodem przyznawania świadczeń przez MOPS. Liczba rodzin, którym udzielono świadczeń w latach 2015 - 2017 z tytułu ubóstwa, bądź skrajnego ubóstwa ulegała zmniejszeniu. Z analizy danych zwartych w ww. dokumentach wynika, że takie czynniki jak sytuacja demograficzna, czy sytuacja na rynku pracy miały decydujący wpływ na zjawisko ubóstwa występujące na terenie Jasła. W dokumencie zwrócono również uwagę na problem ubóstwa energetycznego. Ponadto wskazano szereg działań przewidzianych do realizacji m.in. w obszarze polityki senioralnej, rozwoju kapitału społecznego oraz wolontariatu, wsparcia osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Realizacja działań w ww. obszarach miała decydujący wpływ na ograniczanie negatywnych skutków ubóstwa w Jasle.

(akta kontroli str. 24 – 35, 273 - 367)

Zarządzeniem³⁵ Burmistrza z dnia 28 maja 2018 r. powołano *Zespół ds. opracowania projektu „Strategii na lata 2019-2024”* w skład, którego weszli pracownicy MOPS, którzy aktywnie uczestniczyli w sporządzaniu diagnozy do ww. dokumentu. Zarządzeniem³⁶ Dyrektora MOPS z dnia 30 maja 2018 r. powołano *Zespół ds. opracowania projektu Strategii na lata 2019 - 2024* w skład, którego weszło 7 pracowników MOPS, którym wyznaczono przygotowanie danych oraz dokumentacji niezbędnej do opracowania Strategii w pięciu obszarach tj. rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w tym m.in. niepełnosprawnych, ubogich, bezdomnych, przemocy i uzależnień, polityki senioralnej, wolontariatu i kapitału społecznego. Opracowanie projektu ww. dokumentu na podstawie umowy z dnia 28 maja 2018 r.³⁷ zostało zlecone Stowarzyszeniu na Rzecz Rozwoju Spółdzielczości i Przedsiębiorczości Lokalnej WAMA – COOP. W dokumencie zostały ujęte m.in. zagadnienia związane z osobami doświadczającymi zjawiska ubóstwa oraz nim zagrożonych.

(akta kontroli str. 22 – 35, 368 - 369)

Z diagnozy zwartej w *Strategii na lata 2019 - 2024* wynika, że populację Jasła charakteryzuje wzrastający odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Z uwagi na postępujący proces starzenia się lokalnego społeczeństwa oraz potrzebę rozwoju wsparcia na rzecz osób starszych, które szczególnie zagrożone były zjawiskiem ubóstwa w *Strategii na lata 2019 - 2024* polityka senioralna została wyznaczona jako jeden z celów strategicznych, w ramach którego zaplanowano do realizacji 18 działań ukierunkowanych na wsparcie osób starszych, a do każdego z tych działań przypisano wskaźniki ich realizacji.

Konieczność nawiązywania współpracy i podejmowania interdyscyplinarnych rozwiązań na rzecz osób, które w szczególności zagrożone były ubóstwem, w tym bezrobotnych, bezdomnych, niepełnosprawnych została wskazana zarówno w aktualnie obowiązującej *Strategii na lata 2019 - 2024* jak i w *Strategii na lata 2013 - 2018*.

W *Strategii na lata 2019 - 2024* w odniesieniu do zaplanowanych działań wskazano prognozę zmian problemów społecznych. Strategia zawierała wszystkie elementy o których mowa w art. 16 b ust. 2 ustawy o pomocy społecznej tj. diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań, sposoby realizacji strategii oraz jej ramy finansowe, wskaźniki realizacji działań. Ponadto określono podmioty

³⁵ Nr IV/85/2018.

³⁶ Nr KO.021.58.2018.

³⁷ Nr FK.261.96.2018.

odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań, harmonogram oraz wskaźniki ich realizacji, zdefiniowano źródła finansowania celów i działań.

W przypadku *Strategii na lata 2013-2018* określono podmioty odpowiedzialne za realizację zadań, harmonogram i wskaźniki ich realizacji oraz źródła finansowania. Informację na temat oczekiwanych zmian w rezultacie podjętych działań zawarto we *Wnioskach i uwagach końcowych* dokumentu, które stanowiły podsumowanie celów i kierunków działań zawartych w *Strategii na lata 2013-2018*. Ujęto w nich stwierdzenie, że określone cele strategiczne pozwolą na dotarcie do najbardziej potrzebujących grup społecznych, często marginalizowanych i wykluczonych ze społeczeństwa, w tym ubogich. Wskazano, że ukierunkowanie działań na wybrane grupy społeczne w tym m.in. ubogich, niepełnosprawnych przyczyni się do poprawy sytuacji tych osób, a także zaktywizuje grupy zagrożone zjawiskiem wykluczenia społecznego. Wskazano także na możliwość pozyskiwania środków finansowych z innych źródeł, w tym Unii Europejskiej, co stworzy szansę na usprawnienie instytucjonalnej sfery związanej z realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej i przyczyni się do ograniczania negatywnych zjawisk społecznych takich jak ubóstwo czy długotrwałe bezrobocie.

(akta kontroli str. 22 - 35)

Projekt dokumentu *Strategii na lata 2019 - 2024* został dwukrotnie poddany konsultacjom społecznym, tj. w okresie od 23 listopada 2018r. do 30 listopada 2018 r.³⁸ oraz od 23 stycznia 2019 r. do 12 lutego 2019 r.³⁹ Konsultacje objęły wszystkich zainteresowanych mieszkańców miasta Jasła i były prowadzone w formie elektronicznej za pomocą Miejskiego Systemu Konsultacji Społecznych, pisemnej oraz osobistej. W wyniku przeprowadzonych konsultacji wpłynęły 2 wnioski z propozycją wprowadzenia zmian w dokumencie, które zostały uwzględnione.

(akta kontroli str. 22 – 35, 371 - 372)

Strategia na lata 2013 - 2018 w okresie jej obowiązywania nie była aktualizowana.

(akta kontroli str. 24 - 30)

Dyrektor MOPS w odpowiedzi na pytanie: „czy i w jakim zakresie udało się zrealizować cele i zadania przewidziane w *Strategii na lata 2013 - 2018* odnoszące się od zadań w zakresie ubóstwa” stwierdziła, iż *...działania były systematycznie realizowane w okresie obowiązywania Strategii tj. w latach 2013-2018 przez podmioty wskazane jako realizatorzy poszczególnych działań (w tym MIOPS). Zgodnie z zapisami dokumentu corocznie Radzie Miejskiej Jasła był przedkładany raport z realizacji działań określonych w strategii oraz osiągnięcia założonych w dokumencie wskaźników przygotowywany przez Zespół Zadaniowy powołany przez Burmistrza Jasła. Realizacja działań określonych w Strategii ukierunkowana była m.in. na pomoc i rozwój oferowanych przez miasto usług w szczególności na rzecz osób z grup szczególnego ryzyka, w tym bezrobotnych, niepełnosprawnych, ubogich.*

(akta kontroli str. 370)

4. Dyrektor MOPS corocznie przedkładała Radzie Miejskiej Jasła sprawozdanie z działalności ośrodka za rok poprzedni oraz przedstawiała potrzeby z zakresu pomocy społecznej. Sprawozdanie z działalności MOPS za 2017 r. wraz z potrzebami z zakresu pomocy społecznej zostało przekazane do Rady Miejskiej Jasła w dniu 6 kwietnia 2018 r. Sprawozdanie za 2018 r. wraz z potrzebami z zakresu pomocy społecznej zostało przekazane Radzie Miejskiej w dniu 29 marca 2019 r. Ww. dokumenty zostały również przekazane (w tych samych datach) do wiadomości Burmistrzowi.

³⁸ Zarządzenie Nr V/4/2018 Burmistrza Miasta Jasła z dnia 22 listopada 2018 r.

³⁹ Zarządzenie Nr V/7/2019 Burmistrza miasta Jasła z dnia 21 stycznia 2019 r.

MOPS corocznie sporządza również zgodnie z art. 16a ustawy o pomocy społecznej *Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej* i wraz z rekomendacjami przekazuje do Burmistrza Miasta. Rekomendacje stanowią podstawę do planowania budżetu na rok następny. Ocenę za 2017 r. wraz z rekomendacjami przekazano w dniu 24 kwietnia 2018 r., a za 2018 r. przekazano w dniu 25 kwietnia 2019 r. Burmistrzowi, który to odpowiednio przekazał te dokumenty w dniu 26 kwietnia 2018 r. i 26 kwietnia 2019 r. Radzie Miejskiej. W tym samym czasie dokumenty te zostały przekazane do Sejmiku Województwa Podkarpackiego. Dyrektor MOPS wraz ze sprawozdaniami z działalności Ośrodka za 2017 r. i 2018 r. wskazała m.in. na potrzeby w zakresie pomocy społecznej, które dotyczyły: osób starszych, włączenia społecznego osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, zwiększenia dostępu do usług wsparcia rodziny, przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

(akta kontroli str. 24 - 35)

Każdorazowo sprawozdanie Dyrektora MOPS rozpatrywał Przewodniczący Rady Miasta, który to informację o sprawozdaniach z działalności MOPS za poszczególne lata przedstawiał na sesji Rady Miejskiej w punkcie „*Wolne wnioski i zapytania*”. Brak było dyskusji w tym zakresie.

(akta kontroli str. 22 – 35, 373- 374)

5. Dyrektor MOPS w odpowiedzi na pytanie: „*czy i w jaki sposób uzyskiwano wiedzę o potrzebach osób, które np. z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy materialnej i niematerialnej z tytułu ubóstwa ?*” stwierdziła, iż informacje te ...MOPS pozyskiwał m.in. poprzez: *analizę danych zastanych (sprawozdania sporządzane przez MOPS np. MPIPS, sprawozdanie z działalności Ośrodka, Ocena Zasobów Pomocy Społecznej), sporządzanie sprawozdań zbiorczych z realizacji dokumentów programowych, bieżący monitoring osób objętych pomocą MOPS zarówno w formie świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, dodatków mieszkaniowych jak również podczas wywiadów u osób zobowiązanych do pomocy o których mowa w art. 103 ustawy o pomocy społecznej, stałą współpracę z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich*

(akta kontroli str. 375 - 395)

MOPS nie wprowadził uregulowań wewnętrznych (np. procedury postępowania, zarządzenia) dotyczących identyfikowania i monitorowania potrzeb osób zagrożonych ubóstwem.

(akta kontroli str. 22 - 35)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS *nie sformułowano w postaci zarządzenia procedur identyfikowania i monitorowania potrzeb osób zagrożonych ubóstwem, jednak ustalono sposób postępowania w sytuacji powzięcia informacji o osobach zagrożonych ubóstwem wymagających interwencji ze strony MOPS. Po uzyskaniu informacji, że na terenie Miasta znajduje się osoba, która z różnych przyczyn wymaga pomocy, do środowiska niezwłocznie udaje się pracownik socjalny z Sekcji ds. pomocy środowiskowej...*

(akta kontroli str. 395, 396, 398 - 400)

MOPS na bieżąco pozyskuje dane dotyczące osób, które wymagają pomocy z tytułu ubóstwa na podstawie rozeznania prowadzonego przez pracowników socjalnych w środowisku, obserwacji sytuacji na rynku pracy, tendencji demograficznych. MOPS otrzymuje również informacje z Zakładów Karnych o osobach, które w najbliższym okresie je opuszczają i będą wymagały pomocy i wsparcia.

(akta kontroli str. 396 – 397, 401 - 403)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS *informacje o osobach, które w najbliższym czasie będą potrzebować pomocy wynikają zarówno z niepisanej wiedzy, analizy środowiska przez pracowników socjalnych jak również informacji pisemnych przekazywanych przez instytucje, organizacje działające na rzecz osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym np. z zakładów karnych, Szpitala Specjalistycznego.[...] MOPS dane, te pozyskuje i analizuje na bieżąco, oraz podejmuje działania zmierzające do udzielania pomocy i wsparcia.*

(akta kontroli str. 397)

Zdaniem Dyrektora MOPS *wszystkie osoby zamieszkujące samotnie a wymagające wsparcia z tytułu ubóstwa objęte są pomocą MOPS.*

(akta kontroli str. 397, - 404 -408)

6. Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS *opracowywanie i wdrażanie lokalnych programów strategicznych oraz projektów socjalnych stanowiło odpowiedź na potrzeby lokalnej społeczności, w tym szczególności osób ubogich, bezrobotnych, niepełnosprawnych w tym z zaburzeniami psychicznymi, starszych. W większości projekty wdrażanych programów/projektów opracowywane były we współpracy m.in. z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej oraz w oparciu o konsultacje społeczne...*

(akta kontroli str. 409 – 415)

Podstawą opracowania lokalnych dokumentów strategicznych ukierunkowanych m.in. na wsparcie osób ubogich były zarówno zdiagnozowane potrzeby i oczekiwania lokalnej społeczności oraz zapisy w aktach prawnych i należały do nich m.in.: *Gminny Program Wspierania Rodzin dla Miasta Jasła na lata 2018 - 2020, Program Aktywności Lokalnej Miasta Jasła dla Seniorów na lata 2016 - 2020.* We wdrażaniu ww. dokumentów określono cele strategiczne, które zostały zdefiniowane na podstawie przeprowadzonych analiz i diagnoz. Ponadto w latach objętych kontrolą MOPS w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby, w tym osób w trudnej sytuacji finansowej realizował projekty socjalne (w 2017 r. projekt pn. „*Jesteśmy razem*” skierowany do członków rodzin osób z niepełnosprawnościami (z udziału w projekcie skorzystało 2 rodziny ubogie) oraz w 2018 r. projekt pn. „*Chcemy być razem*” skierowany do dzieci ze spektrum autyzmu oraz członków ich rodzin (z udziału w tym projekcie skorzystała 1 rodzina uboga).

(akta kontroli str. 416)

We wdrażanych ww. dokumentach strategicznych identyfikowanie osób z grup społecznych szczególnego ryzyka, w tym osób ubogich dokonywane było m.in. poprzez wskazanie jednego z działań przewidzianych do realizacji w ramach danego Programu oraz poprzez prowadzenie badań i diagnoz w zakresie wsparcia osób zagrożonych negatywnymi zjawiskami społecznymi (w tym ubóstwem, bezrobociem). W realizowanych Programach określono również podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań, harmonogram realizacji zadań określonych w Programie, sposób i częstotliwość monitorowania, oceny i ewaluacji Programu oraz podmioty za to odpowiedzialne.

(akta kontroli str. 416 - 417)

Środki na realizację lokalnych programów strategicznych oraz projektów socjalnych corocznie zabezpieczane były m.in. w budżecie MOPS. Część zadań określonych w programach realizowane było z wykorzystaniem zasobów własnych MOPS oraz w ramach pozyskiwanych środków zewnętrznych, w tym ministerialnych oraz z EFS.

(akta kontroli str. 417)

Dyrektor MOPS w odpowiedzi na pytanie: *„czy wdrażane programy osłonowe i projekty socjalne przystawały do rzeczywistych potrzeb osób żyjących*

w ubóstwie?" stwierdziła, iż opracowywane i wdrażane lokalne programy oraz projekty socjalne stanowiły odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby lokalnej społeczności, w tym w szczególności osób ubogich, bezrobotnych, niepełnosprawnych w tym z zaburzeniami psychicznymi, starszych.

(akta kontroli str.417)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, mimo pobieżnego ujęcia zagadnienia ubóstwa w Statucie i regulaminie organizacyjnym MOPS, to w innych dokumentach, dokonywano rzetelnej i systematycznej diagnozy oraz identyfikacji zarówno przyczyn jak i osób zagrożonych czy już żyjących w ubóstwie. MOPS monitorował, gromadził, analizował i wykorzystywał dostępne dane dotyczące osób żyjących w ubóstwie oraz zagrożonych tym zjawiskiem i na ich podstawie formułował wnioski dotyczące potrzeb w tym zakresie. Wiedzę o potrzebach osób ubogich MOPS pozyskiwał w trakcie gromadzenia danych do opracowywanych raportów, programów i diagnoz o występującym ubóstwie na terenie Gminy. Pozyskane informacje stanowiły podstawę do projektowania, opracowania i wdrożenia, adekwatnych do ujawnionych problemów, gminnych programów osłonowych i projektów socjalnych zawierających działania na rzecz takich osób, przystające do ich rzeczywistych potrzeb oraz zmierzających do ograniczenia zjawiska ubóstwa. Działania – związane zarówno z identyfikacją potrzeb, jak i samych osób bezdomnych, zaspokajaniem podstawowych potrzeb oraz projektowaniem pomocy świadczonej także w ramach programów i projektów socjalnych – MOPS podejmował we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

OBSZAR

2. Realizacja działań mających na celu wychodzenie z ubóstwa.

Opis stanu
faktycznego

1. Łączna liczba rodzin korzystających ze wszystkich form pomocy społecznej wyniosła na koniec 2017 r. – 1.345 i zmniejszyła się o 6,5% na koniec 2018 r. do 1.257. Łączna liczba osób w rodzinach korzystających ze wszystkich form pomocy społecznej wyniosła na koniec 2017 r. – 3.044 i uległa zmniejszeniu o 11,2% na koniec 2018 r. do 2.704. Dominującą przesłanką udzielenia pomocy społecznej było ubóstwo. Łączna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa wyniosła na koniec 2017 r. – 1.121 i uległa zmniejszeniu o 9,5% na koniec 2018 r. do 1.014. Łączna liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa wyniosła na koniec 2017 r. – 2.569 i uległa zmniejszeniu o 14,1% na koniec 2018 r. do 2.207. Zarówno liczba rodzin jak i osób w rodzinach korzystających ze wsparcia MOPS ulegała corocznemu zmniejszeniu. Kolejnymi przesłankami z powodu których udzielono pomocy było: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezdomność, alkoholizm, przemoc w rodzinie, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

(akta kontroli str. 418 – 433)

Najpowszechniejszymi formami wsparcia w MOPS były:

- praca socjalna, z której skorzystało w 2017 r. – 1.248 osób, a w 2018 r. – 1.164 osoby (tj. spadek o 6,7%).

- zasiłek okresowy, z którego skorzystało w 2017 r. – 885 osób, a w 2018 r. – 844 osoby (tj. spadek o 4,6%),
- zasiłek celowy, z którego skorzystało w 2017 r. – 843 osoby, a w 2018 r. – 808 osób (tj. spadek o 4,2%),
- posiłek, z którego skorzystało w 2017 r. – 446 osób, a w 2018 r. – 409 osób (tj. spadek o 8,3%),
- zasiłek stały, z którego skorzystało w 2017 r. – 321 osób, a w 2018 r. – 309 osób (tj. spadek o 3,7%).

Najrzadszymi formami wsparcia w MOPS były:

- schronienie, z którego skorzystały w 2017 r. – 32 osoby, a w 2018 r. – 40 osób (tj. wzrost o 25%),
- usługi opiekuńcze, z których skorzystało w 2017 r. – 21 osób, a w 2018 r. – 22 osoby (tj. wzrost o 4,8%),
- pobyt w domu pomocy społecznej, z którego skorzystało w 2017 r. – 14 osób, a w 2018 r. – 16 osób (tj. wzrost o 14,3%),
- sprawienie pogrzebu, z którego skorzystało w 2017 r. – 3 osoby, a w 2018 r. – 1 osoba (tj. spadek o 66,7%),

Z poradnictwa specjalistycznego w 2017 r. skorzystało łącznie 989 kobiet i 633 mężczyzn, a w 2018 r. skorzystało łącznie 949 kobiet (tj. spadek o 4%) i 612 mężczyzn (tj. spadek o 3,3%).

Najczęstszymi formami poradnictwa w MOPS było:

- poradnictwo socjalne, z którego skorzystało w 2017 r. – 657 kobiet i 591 mężczyzn, a w 2018 r. 603 kobiety (tj. spadek o 8,2%) i 561 mężczyzn (tj. spadek o 5,1%),
- poradnictwo rodzinne, z którego skorzystało w 2017 r. – 275 kobiet i 31 mężczyzn, a w 2018 r. 253 kobiety (tj. spadek o 8%) i 17 mężczyzn (tj. spadek o 45,2%),
- poradnictwo prawne, z którego skorzystało w 2017 r. – 23 kobiety i 10 mężczyzn, a w 2018 r. 42 kobiety (tj. wzrost o 83%) i 6 mężczyzn (tj. spadek o 40%),
- poradnictwo w zakresie psychologii dziecięcej, z którego skorzystało w 2017 r. – 14 kobiet, a w 2018 r. po 19: kobiet (tj. wzrost o 35,7%) i mężczyzn,
- poradnictwo z zakresu dietetyki z którego skorzystało w 2017 r. 9 kobiet i 1 mężczyzna, a w 2018 r. – 11 kobiet (tj. wzrost o 22,2%).

Najrzadszymi formami poradnictwa w MOPS było:

- poradnictwo zawodowe, z którego skorzystało w 2018 r. – 5 kobiet i 8 mężczyzn,
- poradnictwo logopedyczne, z którego skorzystało w 2017 r. – 5 kobiet, a w 2018 r. 8 kobiet (tj. wzrost o 60%),
- mediacje rodzinne, z których skorzystało w 2017 r. – 4 kobiety, a w 2018 r. 2 kobiety (tj. spadek o 50%) i 1 mężczyzna,
- terapia rodzin, z której skorzystało zarówno w 2017 r. i w 2018 r. po 2 kobiety.

W latach 2017 – 2018 MOPS nie prowadził poradnictwa psychologicznego i poradnictwa dla rodzin w kryzysie. W okresie tym dla mieszkańców Jasła pomoc w zakresie poradnictwa psychologicznego zapewniono w Niepublicznych Ośrodkach Opieki Zdrowotnej, PCPR oraz Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, natomiast pomoc w zakresie poradnictwa dla rodzin w kryzysie zapewniono w Ośrodku Interwencji Kryzysowej.

W MOPS funkcjonowały także grupy wsparcia. W 2017 r. była 1 taka grupa wsparcia w której uczestniczyło 2 osoby. Natomiast w 2018 r. były dwie takie grupy wsparcia w których uczestniczyło 9 osób. W 2018 r. w MOPS funkcjonowały również 2 grupy samopomocowe, w których łącznie uczestniczyło 14 osób.

(akta kontroli str. 419 - 438)

W 2017 r. wydatkowano łącznie 6.530 tys. zł na świadczenia z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa dla osób i rodzin, a w 2018 r. wydatki te zmniejszyły się o 5,3% i wyniosły 6.186 tys. zł. Najpowszechniejszymi w tym zakresie były świadczenia w formie:

- zasiłku okresowego, które wyniosły: w 2017 r. - 1.870 tys. zł i w 2018 r. - 1.727 tys. zł (tj. spadek o 7,6%),
 - posiłku (obiady, żywność, posiłki Caritas), które wyniosły: w 2017 r. - 1.761 tys. zł i w 2018 r. - 1.379 tys. zł (tj. spadek o 21,7%),
 - zasiłku stałego, które wyniosły: w 2017 r. - 1.504 tys. zł i w 2018 r. - 1.501 tys. zł (tj. wzrost o 0,2%),
 - zasiłku celowego (bez zasiłku celowego specjalnego), które wyniosły: w 2017 r. - 504 tys. zł i w 2018 r. - 494 tys. zł (tj. spadek o 2%),
 - pobytu w domach pomocy społecznej, które wyniosły: w 2017 r. - 354 tys. zł i w 2018 r. 465 tys. zł (tj. wzrost o 31,4%),
 - usług opiekuńczych, które wyniosły: w 2017 r. - 165 tys. zł i w 2018 r. 237 tys. zł (tj. wzrost o 43,6%),
 - schronienia, które wyniosły: w 2017 r. - 253 tys. zł i w 2018 r. 270 tys. zł (tj. wzrost o 6,7%),
 - składek na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, które wyniosły: w 2017 r. - 112 tys. zł i w 2018 r. - 111 tys. zł (tj. spadek o 0,9%),
 - sprawienia pogrzebu, które wyniosły: w 2017 r. 7 tys. zł i w 2018 r. 2 tys. zł (tj. spadek o 71%).
- Najczęstszymi świadczeniami jakich MOPS udzielał dla osób ubogich i ich rodzin były świadczenia w formie:
- programu „Dożywianie” (Pomoc państwa w zakresie dożywiania: Posiłek w szkole i w domu) tj. posiłki i zasiłki celowe na zakup żywności, których przyznano: w 2017 r. - 64.677 i w 2018 r. - 55.700 (tj. spadek o 13,9%),
 - usług opiekuńczych, których przyznano: w 2017 r. - 7.004 i w 2018 r. - 10.274 (tj. wzrost o 46,7%),
 - zasiłku okresowego, którego przyznano: w 2017 r. - 6.705, a w 2018 r. - 6.253 (tj. spadek o 6,7%),
 - schronienia, którego przyznano: w 2017 r. - 5.117 i w 2018 r. - 5.923 (tj. wzrost o 15,8%),
 - zasiłku stałego, którego przyznano: w 2017 r. - 3.229 i w 2018 r. - 3.118 (tj. spadek o 3,4%),
 - zasiłku celowego (bez zasiłku celowego specjalnego), którego przyznano: w 2017 r. - 3.002 i w 2018 r. - 2.897 (tj. spadek o 3,5%),
- Natomiast najrzadszymi świadczeniami jakich MOPS udzielał dla osób ubogich i ich rodzin były świadczenia w formie:
- pobytu w domach pomocy społecznej, którego przyznano: w 2017 r. - 137 i w 2018 r. - 178 (tj. wzrost o 29,9%),
 - sprawienia pogrzebu, którego przyznano: w 2017 r. - 3 i w 2018 r. - 1 (tj. spadek o 66,7%).

(akta kontroli str. 419 -433, 439 - 440)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS *podejmowano szereg działań w zakresie informowania o możliwości uzyskania różnorodnych form pomocy przez osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym m.in. poprzez: uczestnictwo w spotkaniach organizowanych przez podmioty działające na rzecz osób ubogich[...], wydruk i rozdysponowywanie ulotek informujących o formach pomocy realizowanych przez Ośrodek[...], wydruk i rozdysponowanie plakatów i ulotek informujących o możliwości wzięcia udziału w projektach realizowanych przez Ośrodek współfinansowanych ze środków EFS tj. „Kierunek rodzina”, „Kreatywni i Samodzielni”, „Akademia Pełni Życia”[...], audycje radiowe, artykuły prasowe i internetowe informujące o możliwości wzięcia udziału w ww. projektach realizowanych przez MOPS współfinansowanych ze środków...*

(akta kontroli str. 441 - 443)

MOPS nie dokonywał podziału osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa na poziomy trudności wyjścia z niekorzystnej sytuacji.

(akta kontroli str. 420)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS *pracownik socjalny uwzględniając indywidualną sytuację rodziny, sporządzoną diagnozę, mocne i słabe strony rodziny, ustalał cel główny i cele szczegółowe, sporządzał plan pracy. Określał formy pomocy jakimi należy objąć rodzinę z uwzględnieniem tych najpilniejszych.*

(akta kontroli str. 443)

2. MOPS otrzymywał informację o możliwości ubiegania się o środki w ramach programów ogłaszanych przez MRPiPS za pośrednictwem PUW. Informacje takie były przekazywane bezpośrednio do MOPS lub UM.

(akta kontroli str. 444, 447 - 459)

MOPS aplikował o środki w ramach programów rządowych i resortowych takich jak: „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” – lata 2017 – 2018, „Posiłek w domu i w szkole” – 2019 r., „Od zależności ku samodzielności” – 2019 r. – projekt pn. „Razem możemy więcej” (nie uzyskano dofinansowania), Program Ostonowy „Wspierania Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” – 2017 r. - projekt pn. „Zatrzymać przemoc” (nie uzyskano dofinansowania), „Program Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” lata 2017 - 2019. MOPS kierował również osoby do lokalnych organizacji partnerskich celem uzyskania pomocy w ramach „Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 - 2020”. Ponadto Ośrodek w latach 2017-2019 aplikował o środki w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2016 - 2020 w ramach Osi Priorytetowej VIII Działanie 8.1- *Aktywna Integracja Osób Zagrożonych Ubóstwem lub Wykluczeniem Społecznym* (aplikowanie w 2017 r. i uzyskanie dofinansowania na realizację projektu „Kreatywni i Samodzielni” w latach 2018 - 2019), Działanie 8.3 *Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych* (aplikowanie w 2017 r. i 2018 r. i uzyskanie dofinansowania na realizację projektów: „Akademia Pełni Życia w latach 2018 - 2019” oraz „Dzienny Dom Pomocy dla Osób Starszych w Jaśle – Aktywny Senior” w latach 2020 - 2021), Działanie 8.4 *Poprawa Dostępu do Usług Wsparcia Rodziny i Pieczy Zastępczej* (aplikowanie w 2016 r. i uzyskanie dofinansowania na realizację projektu „Kierunek – Rodzina” w latach 2017 - 2018).

(akta kontroli str. 419 - 433)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS *z własnej inicjatywy pozyskiwano informacje nt. możliwości aplikowania o środki na realizację projektów w ramach programów rządowych i resortowych ukierunkowanych na wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez śledzenie stron internetowych Ministerstwa Rodziny Pracy Polityki Społecznej, <https://ops.pl/>. Ponadto pracownicy Ośrodka na bieżąco monitorowali stronę www.rpo.podkarpace.pl celem uzyskania informacji o konkursach ogłoszonych w ramach RPO WP.*

(akta kontroli str. 444)

W 2017 r. łączny koszt programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” wyniósł 2.250.302 zł, z tego dotacja stanowiła kwotę 1.800.359 zł, a środki własne – 449.943 zł. Pomocą objęto 2.655 osób

W 2018 r. łączny koszt tego programu wyniósł 2.004.983 zł, z tego dotacja – stanowiła kwotę 1.604.123 zł, a środki własne 400.860 zł. Pomocą objęto 2.357 osób. Celem programu było ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem

bezrobocia oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Programem były objęte osoby, których dochód nie przekraczał 150% kryterium dochodowego o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej.

W ramach programu „Posiłek w domu i w szkole” wg stanu na 30 czerwca 2019 r. wydatki poniesione w ramach programu wyniosły ogółem 898.071,79 zł, z tego dotacja stanowiła kwotę 726.655zł, a środki własne - 171.416,79 zł. Programem objęto 1.873 osoby, w tym 431 korzystające z posiłku oraz 1.824 korzystające z zasiłku celowego. Celem programu było zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych i samotnych. Programem objęte były osoby, których dochód nie przekraczał 150% kryterium dochodowego o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej.

W 2017 r. pomocą żywnościową z „Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020” – objęto 2.256 osób, w 2018 r.– 2.352 osoby, i do 30 czerwca 2019 r. – 2.594 osoby. Na podstawie otwartych konkursów ofert Miasto corocznie przeznaczało środki dla lokalnych organizacji partnerskich na zadanie pn. „*Bezpłatne dostarczanie i przekazywanie osobom potrzebującym z terenu miasta Jasia pomocy żywnościowej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 - 2020*”. Na realizację zadania w 2018 r. przekazano środki w kwocie 11.500 zł dla dwóch lokalnych organizacji partnerskich⁴⁰. Również kwotę 11.500 zł na realizację ww. zadania w 2019 r. przyznano dla dwóch lokalnych organizacji partnerskich⁴¹. Celem programu było udzielenie wsparcia osobom doświadczającym najgłębszych form ubóstwa poprzez udostępnienie pomocy żywnościowej w formie paczek lub posiłków. Pomoc mogły otrzymywać osoby/rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i uzyskujące dochód nieprzekraczający 200% kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej.

W 2017 r. łączny program „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, wyniósł 90.651,47 zł, z tego dotacja i fundusz pracy stanowiły kwotę 58.662,66 zł, środki własne - 31.988,81 zł. Wsparciem asystenta objęto 69 rodzin. W 2018 r. łączny koszt programu wyniósł 60.110,84 zł, z tego dotacja i fundusz pracy - 35.251 zł, środki własne - 24.859,84 zł. Objęto wsparciem asystenta – 26 rodzin. Program dotyczył dofinansowania kosztów zatrudnienia asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Program skierowany był do jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt „Akademia Pełni Życia” – w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020, VIII Osi priorytetowej, Działania 8.3 *Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych* zaplanowano w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2019 r. Do dnia 31 lipca 2019 r. wsparciem objęto 42 osoby niesamodzielne w wieku powyżej 60 lat, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, zamieszkałych na terenie Jasia. Głównym celem projektu była poprawa funkcjonowania 29 osób niesamodzielnych w wieku powyżej 60 roku życia sferze fizycznej, intelektualnej, społecznej oraz kulturalnej poprzez świadczenie dla nich usług w utworzonym Dziennym Domu Pomocy. Wartość tego projektu wyniosła 1.985.336,44 zł, wartość dofinansowania wyniosła 1.866.111,04 zł, wartość poniesionego wkładu własnego wyniosła w 2018 r. - 50.268,60 zł, wartość zabezpieczonego wkładu własnego na 2019 r. wyniosła 65.032,04 zł.

⁴⁰ Zarządzenie Nr IV.186.2017 Burmistrza Miasta Jasia z dnia 29 grudnia 2017 r.

⁴¹ Zarządzenie Nr V/2/2019 Burmistrza Miasta Jasia z dnia 3 stycznia 2019 r.

Projekt „*Kierunek - Rodzina*” realizowany był w okresie marca 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, VIII Osi Priorytetowej, Działanie 8.4 *Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej*. Do dnia 31 grudnia 2018 r. projekt objął wsparciem 120 rodzin z dziećmi zamieszkałych na terenie Jasła, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej MOPS lub kwalifikujących się do objęcia wsparciem pomocy społecznej w rozumieniu ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*, tj. spełniając co najmniej jedną z przesłanek określonych w art. 7 ww. ustawy tj.: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Głównym celem projektu była poprawa funkcjonowania 120 rodzin z dziećmi zamieszkałych na terenie miasta Jasła, zakwalifikowanych do projektu do 31 grudnia 2018 r. Wartość projektu wyniosła 477.188,90 zł, wartość dofinansowania wyniosła: 446.687,00 zł, a wartość wkładu własnego wyniosła 30.501,90 zł.

Realizację Projektu „*Kreatywni i Samodzielni*” – w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2016 - 2020, Integracja społeczna, Działania 8.1 *Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym* zaplanowano w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2019 r. Celem głównym projektu była poprawa funkcjonowania psychospołecznego i zmniejszenie barier w dostępie do rynku pracy (w tym poprawa zdolności do zatrudnienia) 60 mieszkańców Jasła zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wsparciem w ramach projektu objęto 68 osób, w tym 28 osób niepełnosprawnych. Wartość projektu wyniosła 479.080,28 zł, wartość dofinansowania wyniosła 405.354,18zł, a wartość wkładu własnego wyniosła 23.726,10zł.

(akta kontroli str. 419 - 433)

Realizacja przez MOPS programów: „*Pomoc państwa w zakresie dożywiania*” oraz „*Posiłek w domu i w szkole*” przyczyniła się do zapewnienia osobom tego potrzebującym wsparcia w postaci świadczeń pieniężnych jak i gorącego posiłku. Działania w ramach programów skierowano do osób zidentyfikowanych. Program „*Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej*” umożliwił dofinansowanie zatrudnienia asystentów rodziny. Program skierowany został do osób już zidentyfikowanych. Realizacja projektu pn. „*Akademia Pełni Życia*” wpłynęła m.in. na zwiększenie dostępu do usług społecznych wśród osób 60+ zamieszkałych na terenie miasta Jasła. Uczestnictwo w projekcie przyczyniło się do zidentyfikowania nowych osób wymagających wsparcia, zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wsparciem w ramach projektu zostało objętych 23 osoby, które do dnia rozpoczęcia udziału w projekcie nie korzystały ze świadczeń pomocy społecznej MOPS, jednak ich dochód przekraczał kryterium dochodowe o którym mowa w ustawie *o pomocy społecznej*.

Realizacja projektu „*Kierunek – Rodzina*” wpłynęła m.in. na zwiększenie dostępu dla rodzin z dziećmi zamieszkałych na terenie Jasła do usług wsparcia rodziny. Udział w projekcie wpłynął m.in. na wzrost umiejętności w zakresie gospodarowania budżetem domowym, umiejętności wychowawczych, umiejętności spędzania czasu wolnego i integracji w rodzinie, poprawie relacji rodzinnych oraz nastąpił wzrost świadomości w zakresie problematyki uzależnień. Wsparciem w ramach projektu zostały objęte osoby już zidentyfikowane, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej MOPS. Dzięki udziałowi w projekcie „*Kreatywni i Samodzielni*” osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym tj. osoby niepełnosprawne i długotrwale bezrobotne zostały/zostają wyposażone w kompetencje społeczne, kwalifikacje zawodowe, które zwiększają ich szanse na rynku pracy. Utworzony

w ramach projektu Klub Integracji Społecznej oferuje – zwłaszcza dla osób niepełnosprawnych kompleksowe, zindywidualizowane wsparcie służące docelowo znalezieniu przez nich zatrudnienia (doradztwo zawodowe, kurs komputerowy, kursy zawodowe, staże zawodowe, wsparcie grup samopomocowych, warsztaty gospodarowania czasem, warsztaty wizażu, grupy samopomocowe, warsztaty aktywnego poszukiwania pracy, szkolenie z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej). Wsparciem w ramach projektu zostały objęte osoby już zidentyfikowane, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej Ośrodka.

MOPS w okresie objętym kontrolą nie korzystał z projektów konkursowych: „Program wspierający rozwiązywanie problemu bezdomności”, „Aktywne formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu”.

(akta kontroli str. 419 - 433)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS w latach objętych kontrolą nie aplikowano o środki w ramach programu „Aktywne formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu” ponieważ działania na rzecz włączenia i aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych i wykluczonych społecznym oraz w zakresie rozwoju aktywnej integracji były realizowane z wykorzystaniem środków samorządu oraz środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego.[...] W latach objętych kontrolą MOPS nie aplikował o środki w ramach „Programu wspierającego rozwiązywanie problemu bezdomności” ponieważ działania na rzecz osób bezdomnych realizowane są m.in. przez zawieranie kontraktów socjalnych oraz formy wsparcia realizowane przez Rzeszowskie Towarzystwo Im. Św. Brata Alberta w Jaśle...

(akta kontroli str. 445 - 446)

3. MOPS zapewnił osobom potrzebującym specjalistyczne poradnictwo: prawne, socjalne, rodzinne, zawodowe, w zakresie psychologii dziecięcej, logopedyczne, z zakresu dietetyki. Ponadto prowadzono mediacje rodzinne oraz terapię rodzin. W latach 2017 – 2018 MOPS nie prowadził poradnictwa psychologicznego i poradnictwa dla rodzin w kryzysie. (szczegółowo opisane w Obszarze 2 punkt 1 b)

(akta kontroli str. 422, 438)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS w latach 2017 – 2018 nie prowadził poradnictwa psychologicznego i poradnictwa dla rodzin w kryzysie ze względu na małe zainteresowanie ww. form pomocy.

(akta kontroli str. 460)

Dyrektor MOPS w wyjaśnieniu dotyczącym analiz zmian możliwości MOPS wykonywania zadań w zakresie poradnictwa stwierdziła, iż pracownicy socjalni na bieżąco prowadzą poradnictwo socjalne jak również poradnictwo rodzinne. Ponadto prowadzone jest w Ośrodku poradnictwo prawne skierowane do klientów Ośrodka (każdy poniedziałek miesiąca w wymiarze dwóch godzin zegarowych), seniorów (trzeci poniedziałek miesiąca w wymiarze dwóch godzin zegarowych) oraz osób doświadczających przemocy (drugi poniedziałek miesiąca w wymiarze dwóch godzin zegarowych)...

(akta kontroli str. 461)

Osoby prowadzące w MOPS poradnictwo specjalistyczne zatrudnione były w oparciu o umowę o pracę lub w oparciu o umowę zlecenia. W latach objętych kontrolą poradnictwo rodzinne, socjalne, prawne prowadzono było przez osoby zatrudnione w oparciu o umowę o pracę (pracownicy socjalni, radca prawny MOPS), pozostałe formy poradnictwa (zawodowe, mediacje rodzinne, poradnictwo w zakresie psychologii dziecięcej, logopedyczne, z zakresu dietetyki) prowadzone

były przez osoby zatrudnione przez MOPS w oparciu o umowę zlecenia. Osoby te posiadały wymagane kwalifikacje do świadczenia poradnictwa specjalistycznego.

(akta kontroli str. 462)

MOPS w 2017 r. prowadził grupę wsparcia w ramach projektu socjalnego „*Jesteśmy razem*” która skierowana była do członków rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi. W grupie uczestniczyło sześć osób, w tym dwie których dochód nie przekraczał kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Grupa funkcjonowała od października do grudnia 2017 r. w ramach grupy odbyło się sześć spotkań, z tego w październiku i listopadzie po jednym i w grudniu cztery.

W 2018 r. MOPS prowadził grupę wsparcia w ramach *Gminnego Programu Wspierania Rodzin*, dla rodzin wykazujących problemy opiekuńczo - wychowawcze. W spotkaniach grupy uczestniczyło 12 osób, w tym osiem osób, których dochód nie przekraczał kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Spotkania grupy odbywały się raz w miesiącu od lutego do grudnia 2018 r. Również w 2018 r. MOPS prowadził grupę wsparcia w ramach projektu socjalnego „*Chcemy być razem*”, dla rodziców dzieci niepełnosprawnych. W spotkaniach grupy uczestniczyło sześć osób, w tym jedna, której dochód nie przekraczał kryterium dochodowego o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Spotkania grupy odbywały się raz w miesiącu od lipca do grudnia 2018 r.

W latach 2018 – 2019 prowadzona była w MOPS Grupa Samopomocowa. W okresie tym w ramach projektu „*Kreatywni i Samodzielni*” współfinansowanego ze środków EFS każdego roku funkcjonowały dwie grupy samopomocowe: 7 osobowa grupa samopomocowa osób niepełnosprawnych i 8 osobowa grupa samopomocowa długotrwale bezrobotnych. Spotkania grupy odbywały się każdego roku w okresie od kwietnia do lipca z częstotliwością po trzy osobne spotkania w miesiącu dla każdej z grup i jedno spotkanie integracyjne w miesiącu dla obu grup. W spotkaniach grupy samopomocowej łącznie uczestniczyło 29 osób, których dochód nie przekraczał kryterium dochodowego o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej, z czego w 2018 r. 14 osób, w 2019 r. 15 osób.

(akta kontroli str. 419 – 433, 438)

4. MOPS współpracował z PUP na podstawie zawartego porozumienia z dnia 11 stycznia 2016 r. obowiązującego do 31 grudnia 2017 r. oraz porozumienia z dnia 16 stycznia 2018 r. obowiązującego do 31 grudnia 2019 r. Ponadto pracownicy socjalni MOPS kierowali osoby bezrobotne korzystające ze świadczeń pomocy społecznej do PUP w celu pozyskania informacji o aktualnych ofertach pracy, możliwości skorzystania z poradnictwa zawodowego i szkoleń (łącznie w badanych latach było takich 1.006 przypadków, z czego w 2017 r. skierowano do PUP 283 osoby, w 2018 r. – 368 osób, w 2019 r. – 355 osób). Pomocy w sporządzeniu CV i listu motywacyjnego udzielono w latach 2017 - 2019 łącznie 59 osobom (z czego w 2017 r. - 10 osobom, w 2018 r. - 41 osobom, w 2019 roku - 8 osobom), 23 osoby skontaktowano z potencjalnymi pracodawcami(z czego w 2017 r. – 5 osób, w 2018 r. – 16 osób, w 2019 r. - 2 osoby). Ponadto 494 osobom przedstawiono oferty firm szkoleniowych (z czego w 2017 r. - 180 osobom, w 2018 r. - 168 osobom, w 2019 r. - 146 osobom). W latach 2017, 2018 i 2019 staż odbyło odpowiednio 16, 28 i 13 osób. Także w trakcie przeprowadzanych z podopiecznymi wywiadów środowiskowych pracownicy socjalni przedstawiali im oferty pracy zamieszczone na stronie MRPIPS w Centralnej Bazie Ofert Pracy.

(akta kontroli str. 419 – 433, 463 - 474)

Pracownicy socjalni w latach objętych kontrolą skierowali łącznie 43 osoby do innych instytucji w celu skompletowania dokumentacji umożliwiającej pozyskanie

świadczeń rentowych i emerytalnych. Ponadto w latach 2017 - 2019 pracownicy socjalni skierowali 71 osób do pozyskania dokumentacji związanej z podniesieniem kwalifikacji zawodowych, ukończonych kursów.

Klub Integracji Społecznej utworzono w strukturach MOPS od 1 stycznia 2018 r. do którego w 2018 r. skierowano 34 osoby (w tym 33 osoby objętych świadczeniami pomocy społecznej z powodu ubóstwa) z tego 14 osób niepełnosprawnych biernych zawodowo oraz 20 osób długotrwale bezrobotnych. W 2019 r. (do dnia zakończenia kontroli) do Klubu Integracji Społecznej skierowano m.in. 31 osób objętych świadczeniami pomocy społecznej z powodu ubóstwa, z którymi podpisano kontrakty socjalne. Działania podejmowane w Klubie Integracji Społecznej obejmowały formy wsparcia w ramach reintegracji społecznej (dla obu grup docelowych) oraz reintegracji zawodowej (dla grupy niepełnosprawnych biernych zawodowo). MOPS corocznie kierował osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP do prac społecznie użytecznych na podstawie Porozumień zawartych pomiędzy Starostą Jasielskim reprezentowanym przez Dyrektora PUP a Burmistrzem Miasta Jasła. W latach 2018 - 2019 do prac społecznie użytecznych skierowano każdego roku po 10 osób bezrobotnych. W 2017 r. do ww. prac skierowano łącznie 9 osób z tego 8 osób uczestniczyło w Programie *Aktywizacja i Integracja* realizowanym na podstawie Porozumienia o Realizacji Programu *Aktywizacja i Integracja* na terenie Miasta Jasła w 2017 r. Osoby nim objęte realizowały działania w ramach aktywizacji zawodowej (poprzez uczestnictwo w pracach społecznie użytecznych) oraz integracji społecznej (poprzez poradnictwo rodzinne, grupowe warsztaty trenerskie z zakresu poszukiwania pracy, sporządzanie dokumentów aplikacyjnych, warsztaty gospodarowania czasem i budżetem domowym, warsztaty z zakresu komunikacji społecznej).

Ponadto celem zwiększenia aktywności zawodowej osób objętych wsparciem MOPS w dniu 12 lutego 2018 r. zawarto porozumienie o współpracy z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej w Jasle, prowadzonym przez Podkarpacką Agencję Konsultingowo Doradczą Sp. z o. o. Celem Porozumienia było m.in.: wspólne prowadzenie działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, korzystających z pomocy świadczonej przez MOPS. W ramach ww. Porozumienia w 2018 r. przeprowadzono spotkania informacyjne i szkolenia dotyczące zakresu ekonomii społecznej. Szkolenie pn. *„Zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej w sektorze Ekonomii Społecznej”* odbyło się w dniach:

- 26 – 27 lipca 2018 r., w którym wzięło udział 17 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,

- 4 i 5 października 2018 r., w którym wzięło udział 5 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz przedstawiciele lokalnych stowarzyszeń.

(akta kontroli str. 419 – 433, 475 - 481)

5. Pomoc w postaci schronienia MOPS zapewniał bezdomnym mężczyznom poprzez skierowanie do Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn prowadzonego przez Rzeszowskie Towarzystwo im. św. Brata Alberta. W 2017 r. pomoc w formie schronienia przyznano łącznie 46 bezdomnym, w tym 32 osobom, których dochód nie przekraczał kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ustawy o *pomocy społecznej*. Pomoc w postaci schronienia w 2018 r. łącznie przyznano 46 osobom bezdomnym, w tym 40 osobom korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa. W ww. placówce w okresie do 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2019 r. zapewniono schronienie 31 mężczyznom w tym 27, których dochód nie przekraczał kryterium dochodowego. Ponadto w 2018 r. - 54 bezdomnych mężczyzn, a w 2019 r. - 32 bezdomnych mężczyzn skorzystało z ogrzewalni prowadzonej przez Rzeszowskie Towarzystwo im. św. Brata Alberta. MOPS udzielił również wsparcia w postaci zapewnienia schronienia w latach 2018 - 2019 jednej bezdomnej kobiecie przebywającej w Schronisku dla Bezdomnych Kobiet

w Raclawówce prowadzonym przez Rzeszowskie Towarzystwo im. św. Brata Alberta.

Pracownicy socjalni MOPS sporządzali dla osób ubiegających się o przydział lokalu socjalnego opinie o sytuacji mieszkaniowej, rodzinnej i dochodowej. W latach objętych kontrolą łącznie sporządzono opinie dla 79 osób (z czego w 2017 r. dla 33 osób, w 2018 r. dla 31 osób, w 2019 r. dla 15 osób). Z ww. rodzin którym sporządzono opinie, 9 rodzin otrzymało lokal wchodzący w skład mieszkaniowego zasobu Gminy. Ponadto pracownik socjalny MOPS uczestniczył w posiedzeniach komisji mieszkaniowej działającej w strukturze UM.

W latach 2017 – 2019 w celu poprawy osobom ubogim warunków mieszkaniowych, w tym sanitarnych, pracownicy MOPS udzielili pomocy w nw. formach:

- w postaci zasiłku celowego na remont, zakup sprzętu gospodarstwa domowego, łącznie dla 54 osób (z czego w 2017 r. dla 19 osób, w 2018 r. dla 20 osób, do 30 czerwca 2019 r. dla 15 osób);
- w postaci usług opiekuńczych w zakresie utrzymania porządku w mieszkaniu w 2017 r. dla 53 osób, 2018 r. dla 37 osób, 2019 r. dla 39 osób;
- skierowania do organizacji pozarządowych osób prywatnych celem uzyskania bezpłatnego sprzętu gospodarstwa domowego – w 2017 r. – 52 osoby, 2018 r. – 52 osoby, 2019 r. – 41 osób.

(akta kontroli str. 419 - 433)

6. Łącznie na wszystkie świadczenia dla osób żyjących w ubóstwie wydatkowano w 2017 r. kwotę – 6.530 tys. zł, a w 2018 r. – 6.186 tys. zł. Najwięcej środków przeznaczano w badanych latach na wypłatę zasiłków okresowych, tj. w 2017 r. – 1.870 tys. zł, w 2018. r. – 1.727 tys. zł. Najmniej środków wydatkowano na sprawienie pogrzebu tj. w 2017 r. – 7 tys. zł, w 2018r. – 2 tys. zł.

(akta kontroli str. 419 – 433, 482 - 483)

Średni roczny koszt korzystania przez jedną osobą ubogą:

- z zasiłku okresowego wynosił w: 2017 r. - 2.120 zł, 2018 r. - 2.040 zł,
- z zasiłku stałego wynosił w: 2017 r. - 4.670 zł, 2018 r. - 4.900 zł,
- z usług opiekuńczych wynosił w: 2017 r. - 9.700 zł, 2018 r. - 13.940 zł,
- za pobytu w DPS wynosił w: 2017 r. - 25.280 zł, 2018 r. - 29.130 zł,
- z pomocy w formie schronienia wynosił w: 2017 r. - 7.460 zł, 2018 r. - 6.660 zł.

(akta kontroli str. 419 - 437, 482 – 485)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, iż, *środki przeznaczane na pomoc żyjącym w ubóstwie były wystarczające do realizacji wszystkich zadań związanych z zapewnieniem tym osobom wsparcia. Ponadto w budżecie MOPS zapewniono wystarczające środki na wsparcie osób, które z powodu wieku, długotrwałej lub ciężkiej choroby wymagają pomocy ze strony MOPS pomimo, że dochód ww. osób przekracza kryterium dochodowe o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej (np. poprzez całkowite lub częściowe zwalnianie osób starszych z odpłatności za świadczone usługi opiekuńcze).*

(akta kontroli str. 486)

W corocznych wykazach potrzeb przygotowywanych przez MOPS ujmowano zadania dotyczące pomocy osobom żyjącym w ubóstwie.

(akta kontroli str. 486)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS *wszystkie zaplanowane działania zostały wykonane, wszystkie grupy osób wymagających wsparcia uzyskały je.*

(akta kontroli str. 404 - 408)

7. Szczegółowym badaniem objęto dokumentację wybranych losowo 20⁴² osób/rodzin⁴³.

Wszystkie osoby i rodziny wytypowane do próby badawczej zarejestrowane zostały w systemie POMOST. Każda z rodzin posiadała swój numer rodziny.

W ramach próby badawczej 20 rodzin: 4 rodziny⁴⁴ korzystały ze świadczeń MOPS do roku czasu, 3 rodziny⁴⁵ od roku do dwóch lat, jedna rodzina⁴⁶ od 2 do 5 lat oraz 12 rodzin⁴⁷ powyżej 5 lat.

MOPS pomocy w postaci świadczeń z pomocy społecznej udzielił osobom wytypowanym do próby badawczej na jej pisemny wniosek.

(akta kontroli str. 419- 433, 487 - 622)

8. MOPS we wszystkich przypadkach wybranych do próby badawczej przeprowadził wywiad zgodnie z obowiązującym stanem prawnym (art. 107 *ustawy o pomocy społecznej* oraz *rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego*⁴⁸).

Wszystkie wywiady zostały przeprowadzone zgodnie z wymogami określonymi w § 2 1 cyt. rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, tj. w terminie 14 dni roboczych od dnia powzięcia wiadomości o konieczności jego przeprowadzenia. Z 20 badanych wywiadów 8⁴⁹ zostało przeprowadzonych w terminie do 5 dni roboczych od dnia złożenia wniosku, 8⁵⁰ – w terminie od 6 do 9 dni od daty złożenia wniosku, 4⁵¹ – w terminie od 10 do 14 dni od daty wpływu wniosku o świadczenie z pomocy społecznej.

Szczegółowa diagnoza rodziny/osoby korzystającej ze świadczeń pomocy społecznej zawierana była w Części I wywiadu środowiskowego. W ramach diagnozy pracownicy socjalni wskazywali przyczyny trudnej sytuacji, źródła przyczyn, słabe strony i mocne strony.

We wszystkich badanych przypadkach szczegółowa diagnoza w zakresie danych o rodzinie, sytuacji mieszkaniowej, sytuacji rodzinnej, zawodowej i zdrowotnej zawarta była w Części I wywiadu środowiskowego. Każdorazowo w sytuacji przeprowadzania wywiadu Cześć IV dokonywano aktualizacji diagnozy ujmując aktualną sytuację rodziny.

Każdorazowo w badanych wywiadach określone były potrzeby i oczekiwania osoby, uwzględniające najpilniejsze potrzeby i oczekiwania. W wywiadach dokonywano opisu aktualnej sytuacji osoby/rodziny jak również wnioski pracownika socjalnego dotyczące konieczności ubiegania się o przyznanie pomocy.

Każdorazowo przeprowadzając wywiad środowiskowy pracownicy socjalni dokonywali oceny sytuacji osoby/rodziny z uwzględnieniem zmian i na jej podstawie formułowano wnioski.

(akta kontroli str. 419- 433, 487 - 622)

9. Szczegółowa diagnoza problemów zawarta była w Części I wywiadu środowiskowego sporządzonego przez pracowników socjalnych. W wywiadzie nie ustalano rangi problemów.

⁴² 1/06333, 2/05712, 5/01588, 6/07043, 7/07111, 8/01974, 9/06582, 11/01859, 12/02180, 13/07109, 14/00332, 15/00315, 16/02051, 17/02631, 19/01226, 20/04208.

⁴³ Osoby/rodziny które zakończyły korzystanie ze wsparcia OPS z tytułu ubóstwa. Z dokumentacji każdej z tych osób do analizy wybrano po jednej decyzji administracyjnej wydanej w okresie objętym kontrolą. Wybrane decyzje dotyczyły wszystkich przyznawanych form wsparcia z tytułu ubóstwa, proporcjonalnie do okresu objętego kontrolą. Do próby badawczej wytypowano osoby starsze, rodziny z dziećmi, osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej (powyżej pięciu lat).

⁴⁴ 18/03521, 13/07109, 7/07111, 6/07043.

⁴⁵ 17/02631, 16/02051, 1/06333.

⁴⁶ 9/06582.

⁴⁷ 2/05712, 3/01715, 4/02080, 5/01188, 8/01974, 11/01859, 12/02180, 14/00332, 15/00315, 19/01226, 20/04208, 10/00239.

⁴⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 1788.

⁴⁹ 2/05712, 4/02080, 5/01588, 6/07043, 8/01974, 12/02180, 15/00315, 19/01226.

⁵⁰ 1/06333, 3/01715, 7/07111, 11/01859, 13/07109, 14/00332, 17/02631, 20/04208.

⁵¹ 16/02051, 18/03521, 9/06582, 10/00239.

Każdorazowo ustalano, która z potrzeb i oczekiwań była dla osoby/rodziny najpilniejsza. We wszystkich badanych sprawach rodziny oczekiwały w pierwszej kolejności pomocy finansowej na zabezpieczenie podstawowych potrzeb rodziny (m.in. opłaty mieszkaniowe, zakup odzieży, żywności).

W MOPS cele główne i szczegółowe ustalane były przy sporządzaniu wywiadu środowiskowego Część I. Wśród 20 badanych spraw w 11⁵² przypadkach określono poprawę funkcjonowania rodziny jak cel główny, w 8⁵³ przypadkach jak cel główny wskazano usamodzielnienie się rodziny, w jednym⁵⁴ z badanych przypadków jako cel główny wskazano poprawę sytuacji materialnej- uzyskanie źródła dochodu, poprawę relacji rodzinnych. Cele szczegółowe zmierzające do osiągnięcia celu głównego ustalane były indywidualnie w zależności od sytuacji rodziny. Spośród 20 badanych spraw wśród celów szczegółowych znalazły się cele związane uzyskaniem zatrudnienia, podniesieniem kwalifikacji zawodowych⁵⁵, poprawą stanu zdrowia, utrzymaniem zdrowia na optymalnym poziomie⁵⁶, uzyskaniem świadczeń emerytalnych, alimentacyjnych, związanych z urodzeniem dziecka⁵⁷, utrzymywaniem abstynencji, uczestnictwem w mitingach⁵⁸, poprawą relacji rodzinnych⁵⁹.

W badanych 20 sprawach wskaźniki realizacji celów określone były w Części I wywiadu środowiskowego i były to m.in. udokumentowanie podjęcia zatrudnienia poprzez m.in. dostarczenie umowy o pracę, złożenie oświadczenia o podjęciu zatrudnienia⁶⁰, przedłożenie dokumentu potwierdzającego uzyskanie świadczenia emerytalnego, o charakterze socjalnym⁶¹, wizyty lekarskie⁶², utrzymanie abstynencji, uczestnictwo w zajęciach dla osób doświadczających przemocy⁶³, zaprzestanie korzystania ze świadczeń pomocy społecznej⁶⁴.

Działania w ramach planów pomocy ujęte były głównie w kwestionariuszu wywiadu Część I, uzależnione były od sytuacji rodziny, ustalonych celów głównego i szczegółowych. Miały one charakter zarówno bieżący, takie jak: udzielenie poradnictwa socjalnego, czy przyznanie pomocy finansowej, rzeczowej, jak i długofalowy takie jak: monitorowanie procesu leczenia, motywowanie do poszukiwania zatrudnienia, informowanie o ofertach pracy. Plany pomocy aktualizowane były na bieżąco podczas przeprowadzania wywiadów środowiskowych Część IV.

We wszystkich badanych sprawach w planach pomocy ujęto różne formy pracy socjalnej np. poradnictwo, w tym socjalne, motywowanie, monitorowanie, informowanie.

Z pośród badanych 20 spraw w 14 przypadkach proponowano beneficjentom skorzystanie z poradnictwa specjalistycznego, tj.: prawnego⁶⁵, psychologicznego⁶⁶, poradnictwa dla osób uzależnionych lub współuzależnionych⁶⁷, poradnictwa dla ofiar przemocy⁶⁸. Z żadnej z badanych akt sprawy nie wynika, aby odmówiono skorzystania z poradnictwa specjalistycznego. Ponadto wszystkie osoby/rodziny

⁵² 1/06333, 6/07043, 9/06582, 10/00239, 12/02180, 13/07109, 14/00332, 16/02051, 17/02631, 19/01226, 20/04208.

⁵³ 2/05712, 3/01715, 4/02080, 5/01588, 7/07111, 11/01859, 15/00315, 18/03521.

⁵⁴ 8/01974.

⁵⁵ 1/06333, 2/05712, 5/01588, 6/07043, 7/07111, 8/01974, 9/06582, 11/01859, 12/02180, 13/07109, 14/00332, 15/00315, 16/02051, 17/02631, 19/01226, 20/04208.

⁵⁶ 5/01588, 10/00239, 11/01859, 15/00315, 16/02051, 17/02631, 19/01226, 20/04208.

⁵⁷ 3/01715, 4/02080, 6/07043, 7/07111, 10/00239, 14/00332, 18/03521.

⁵⁸ 2/05712, 8/01974, 13/07109.

⁵⁹ 5/01588.

⁶⁰ 1/06333, 2/05712, 6/07043, 7/07111, 8/01974, 8/01974, 9/06582, 14/00332, 15/00315, 16/02051, 17/02631, 20/04208.

⁶¹ 3/01715, 4/02080/18/03521, 1/06333, 6/07043, 14/00332.

⁶² 5/01588, 10/00239, 19/01226.

⁶³ 6/07043, 8/01974, 13/07109.

⁶⁴ 11/01859, 12/02180.

⁶⁵ 4/02080, 7/07111, 10/00239, 16/02051, 17/02631, 18/03521, 20/04208.

⁶⁶ 11/01859, 16/02051, 17/02631, 19/01226.

⁶⁷ 8/01974, 13/07109.

⁶⁸ 6/07043.

poddane badaniu miały możliwość skorzystania z poradnictwa socjalnego prowadzonego przez pracownika socjalnego.

We wszystkich 20 sprawach osoby/rodziny były informowane, kierowane do organizacji pozarządowych, wydających żywność w ramach *Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 - 2020*, w 5 przypadkach⁶⁹ do organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych i organizacji prowadzących placówki wsparcia dziennego.

We wszystkich badanych sprawach plan pomocy był zgodny z potrzebami i oczekiwaniami danej osoby.

W 5 przypadkach⁷⁰ przewidziano i zawarto kontrakt socjalny. W pozostałych sprawach wybrano inną formę pracy z rodziną.

W 4 przypadkach⁷¹ osoby brały udział w grupach samopomocowych realizowanych w ramach projektu „*Kreatywni i Samodzielni*”. Spotkania grupy odbywały się 4 razy w miesiącu po 2 godziny, każde grupy prowadzone były przez psychologa. Ponadto pracownicy socjalni poinformowali o możliwości uczestnictwa w grupach wsparcia: dla osób uzależnionych lub współuzależnionych - 4 osoby/rodziny⁷², dla osób doświadczających przemocy – jedna osoba⁷³, dla rodzin wykazujących problemy opiekuńczo-wychowawcze – jedna rodzina⁷⁴.

W żadnym z 20 badanych przypadków nie podejmowano działań mających na celu znalezienie miejsca zamieszkania, ze względu na brak takich oczekiwań i potrzeb w tym zakresie ze strony beneficjentów MOPS.

MOPS współpracował z PUP poprzez pozyskiwanie zaświadczeń z programu SEPI *informowanie o ofertach pracy*⁷⁵. Ponadto pracownicy socjalni informowali osoby o możliwości udziału w stażach i kursach organizowanych przez firmy zewnętrzne⁷⁶.

W żadnym spośród 20 badanych przypadków nie udzielono wsparcia w postaci umówienia na wizytę w urzędzie pracy, napisania CV i listu motywacyjnego.

Z pośród 20 badanych przypadków w 4 sprawach⁷⁷ osoby zostały skierowane do udziału w zajęciach Klubu Integracji Społecznej funkcjonującego w ramach projektu „*Kreatywni i Samodzielni*”.

(akta kontroli str. 419- 433, 487 - 622)

10. Wśród 20 badanych spraw – we wszystkich zakładany cel główny został zrealizowany, rodzina usamodzielniała się lub nastąpiła poprawa jej funkcjonowania.

Wśród 20 badanych spraw – w dwóch przypadkach – pomimo osiągnięcia celu głównego nie udało się zrealizować części planowanych zadań. Jedna osoba⁷⁸ usamodzielniała się poprzez otrzymanie renty rodzinnej, jednak nie podjęła aktywności zawodowej. Jedna osoba⁷⁹ usamodzielniała się poprzez podjęcie zatrudnienia oraz utrzymywała abstynencję. Jednak nie uległy poprawie jej relacje z najbliższą osobą.

W analizowanych 20 przypadkach nie były sporządzane harmonogramy realizowanych działań. Działania były realizowane zgodnie z ustaleniami dokonywanymi z pracownikiem socjalnym.

We wszystkich 20 analizowanych sprawach okresowej oceny sytuacji dokonywano podczas aktualizacji wywiadów środowiskowych.

⁶⁹ 4/02080, 17/02631, 18/03521, 19/01226, 20/04208.

⁷⁰ 17/02631, 9/06582, 7/07111, 5/01588, 4/02080.

⁷¹ 5/01588, 7/07111, 17/02631, 9/06582.

⁷² 4/02080, 8/01974, 13/07109, 15/02051.

⁷³ 2/05712.

⁷⁴ 6/07043.

⁷⁵ 2/05712, 3/01715, 7/07111, 8/01974, 9/06582, 12/02180, 14/00332, 15/00315.

⁷⁶ 1/06333, 6/07043.

⁷⁷ 17/02631, 9/06582, 7/07111, 5/01588.

⁷⁸ 11/01859.

⁷⁹ 8/01974.

We wszystkich wywiadach środowiskowych wnioski wynikające z ocen formułowane były na bieżąco podczas aktualizacji wywiadów środowiskowych.

Weryfikacji i modyfikacji planu pomocy dokonywano na bieżąco podczas aktualizacji wywiadów środowiskowych.

(akta kontroli str. 419- 433, 487 - 622)

11. Spośród badanych 20 przypadków 4 osoby/rodziny⁸⁰ korzystały ze wsparcia MOPS do roku, 3 osoby/rodziny⁸¹ od roku do dwóch lat, jedna rodzina⁸² w okresie od dwóch do pięciu lat, dwanaście rodzin⁸³ objętych było pomocą powyżej 5 lat. W przypadku długotrwałego przebywania pod opieką MOPS (tj. powyżej 5 lat) najczęstszymi przyczynami tego było: ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie, długotrwała choroba.

Oceny skuteczności działań dokonywano na bieżąco podczas kolejnych wywiadów środowiskowych.

Oceny sporządzane były w sposób wyczerpujący i rzetelny. Podczas aktualizacji wywiadów pracownik socjalny na bieżąco formułował wnioski: dotyczące sytuacji rodziny⁸⁴, zaistniałych w rodzinie zmian⁸⁵ czy też skuteczności dotychczas udzielonych form pomocy. W razie konieczności dokonywano zmiany świadczonej pomocy. W badanej próbie konieczność zmiany świadczonej pomocy wystąpiła w przypadku 4 rodzin⁸⁶.

Spośród 20 badanych przypadków 15 osób/rodzin⁸⁷ usamodzielniało się w związku z uzyskaniem zatrudnienia, 3 osoby⁸⁸ uzyskały świadczenie emerytalne, 1 osoba⁸⁹ uzyskała prawo do świadczenia rentowego, 1 osoba⁹⁰ pozostała w abstynencji oraz poprawiła swoje relacje z rodziną.

(akta kontroli str. 419- 433, 487 - 622)

12. Wszystkie badane decyzje zostały wydane zgodnie z art. 35 – 36 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego*⁹¹, tj. w terminie do miesiąca czasu od daty wpływu wniosku o świadczenie z pomocy społecznej do MOPS.

W żadnym z badanych 20 przypadków nie zachodziły przesłanki do zastosowania art. 48b ust. 5 ustawy o pomocy społecznej stanowiącego, iż *pomoc wymieniona w ust. 1 do 4 przyznawana doraźnie dzieciom i młodzieży jak również w sytuacji kryzysowej występującej na skalę masową, a także w przypadku wystąpienia klęski żywiołowej albo zdarzenia losowego nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej, a wydatki poniesione na udzieloną pomoc nie podlegają zwrotowi.*

⁸⁰ 18/03521, 13/07109, 7/07111, 6/07043.

⁸¹ 17/02631, 16/02051, 1/06333.

⁸² 9/06582.

⁸³ 19/01226, 15/00315, 14/00332, 12/02180, 11/01859, 8/01974, 5/01588, 4/02080, 3/01715, 2/05712, 20/04208, 10/00239.

⁸⁴ np.: „rodzina funkcjonuje prawidłowo”, „w rodzinie nie występują trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych”.

⁸⁵ np.: „jeden z członków rodziny podjął zatrudnienie”, „w rodzinie występuje przemoc”, „jeden z członków rodziny wyjechał za granicę”, „w związku z podejrzeniem marnotrawienia środków rozważona zostanie możliwość przyznania świadczeń w postaci bonów towarowych”.

⁸⁶ 11/01859, 2/05712, 5/01588, 20/04208. Np. w przypadku rodziny 11/01859 zmodyfikowano formy pomocy udzielonej w związku ze zmianą sytuacji rodzinnej, osobie w stosunku do której podejmowano działania zmierzające przede wszystkim do jej aktywizacji zawodowej – zaoferowano pomoc w postaci poradnictwa specjalistycznego, rozmów wspierających. W przypadku rodziny 2/05712 pomimo podejmowania działań związanych z aktywizacją zawodową w związku z pojawieniem się w rodzinie trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej do rodziny wprowadzono asystenta rodziny, podjęto działania zmierzające do motywowania rodziny do zachowania abstynencji.

⁸⁷ 1/06333, 2/05712, 5/01588, 6/07043, 7/07111, 8/01974, 9/06582, 10/00239, 12/02180, 14/00332, 15/00315, 16/02051, 17/02631, 19/01226, 20/04208.

⁸⁸ 3/01715, 4/02080, 18/03521.

⁸⁹ 11/01859.

⁹⁰ 13/07109.

⁹¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 2096, ze zm.

Wszystkie badane decyzje zostały wydane przez osoby posiadające stosowne upoważnienie wydane przez Burmistrza Miasta Jasła.

Wszystkie decyzje zawierały: prawidłowe oznaczenie organu wydającego decyzję, datę i miejsce wydania, oznaczenie adresata decyzji, prawidłową podstawę prawną z podaniem konkretnych przepisów prawa oraz rozstrzygnięcie zawierające szczegółowy zakres i wymiar przyznanych świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, okres na jaki zostały przyznane, uzasadnienie faktyczne i prawne przyznania pomocy społecznej, prawidłowe pouczenie o przysługującym trybie odwoławczym, pouczenie o konieczności niezwłocznego poinformowania o zmianie sytuacji, która wiąże się z podstawą do przyznania świadczeń.

W żadnym z badanych 20 przypadków strony nie odwołały się od decyzji wydanej przez MOPS.

We wszystkich 20 badanych sprawach osoby/rodziny, którym przyznano świadczenia spełniały kryterium dochodowe, o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 419- 433, 487 - 622)

13. W latach objętych kontrolą w MOPS wydano:

- w 2017 roku – 90 decyzji odmownych;
- w 2018 roku – 106 decyzji odmownych;
- w 2019 roku (do 30 czerwca 2019 r.) – 65 decyzji odmownych.

Szczegółową analizą objęto sprawy 10 osób⁹², w tym dotyczących osób starszych i rodzin posiadających dzieci, którym w okresie objętym kontrolą decyzją administracyjną nie przyznano wsparcia z tytułu ubóstwa.

Spośród 10 analizowanych decyzji MOPS odmawiających przyznania świadczeń, w 6 przypadkach⁹³ wydanie decyzji odmownej poprzedzone było analizą sytuacji w jakiej znajduje się rodzina/osoba, ze szczególnym uwzględnieniem spełniania kryteriów dochodowych, o których mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Analiza i wnioski ujęte były w wywiadzie środowiskowym sporządzonym przez pracownika socjalnego. Przykładowo w przypadku rodziny⁹⁴ MOPS odmówił przyznania pomocy w formie zasiłku celowego, pomimo ustalenia podczas wywiadu środowiskowego, że łączny dochód rodziny nie przekracza kryterium dochodowego określonego w art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Odmowy dokonano na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej stanowiącego, iż „*brak współdziałania osoby lub rodziny z pracownikiem socjalnym [...] w rozwiązywaniu trudniej sytuacji życiowej [...] w tym nieuzasadniona odmowa podjęcia stażu zawodowego [...] mogą stanowić podstawę do odmowy przyznania świadczenia [...]*”. Podczas wywiadu środowiskowego jednemu z członków tej rodziny pracownik socjalny zaproponował udział w zajęciach prowadzonych w Klubie Integracji Społecznej w ramach projektu realizowanego przez MOPS pn. „*Kreatywni i samodzielni*” w tym m.in. udział w zajęciach reintegracji zawodowej (w kursach zawodowych, stażach zawodowych). Proponowane formy wsparcia miały przyczynić się do aktywizacji zawodowej ww. osoby, a tym samym do poprawy sytuacji jej rodziny. Osoba odmówiła uczestnictwa w zajęciach Klubu Integracji Społecznej, a tym samym udziału w projekcie bez podania uzasadnionej przyczyny co stanowiło podstawę do wydania decyzji odmawiającej pomocy w postaci zasiłku celowego. Natomiast w 4 przypadkach⁹⁵ nie

⁹² 21/02295, 22/07116, 23/06911, 24/03506, 25/00259, 26/02090, 27/06208, 28/06469, 29/06469, 30/01061 - w tym osoby starsze i rodziny posiadające dzieci, którym w okresie objętym kontrolą decyzją administracyjną nie przyznano wsparcia z tytułu ubóstwa (inne osoby niż wybrane w próbie 20 osób).

⁹³ 21/02295, 23/06911, 24/03506, 26/02090, 27/06208, 28/06469.

⁹⁴ 26/02090.

⁹⁵ 29/06469, 30/01061, 22/07116, 25/00259.

było możliwości ustalenia sytuacji dochodowej i rodzinnej ze względu na brak możliwości przeprowadzenia wywiadu środowiskowego.

(akta kontroli str. 419- 433, 623 - 687)

Jak wyjaśniła Z-ca Dyrektora MOPS – Urszula Kućma w przypadku czterech osób/rodzin spośród badanych dziesięciu losowo wybranych spraw nie dokonano analizy wniosków, nie ustalono sytuacji dochodowej i rodzinnej, ze względu na brak możliwości przeprowadzenia wywiadu środowiskowego. W trzech przypadkach nie przeprowadzono wywiadu środowiskowego ze względu na nieobecność strony w miejscu zamieszkania podczas co najmniej dwukrotnych wizyt środowiskowych pracownika socjalnego[...] W jednym przypadku osoba po otrzymaniu zawiadomienia, zgłosiła się do MOPS, ustaliła z pracownikiem socjalnym termin przeprowadzenia wywiadu, jednak pracownik socjalny po przybyciu do miejsca zamieszkania w uzgodnionym terminie nie zastał strony...

(akta kontroli str. 688)

Spośród 10 analizowanych decyzji odmownych w 2 przypadkach⁹⁶ strony złożyły odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego⁹⁷. Decyzje MOPS zostały utrzymane w mocy. Przykładowo w przypadku rodziny⁹⁸ odmówiono przyznania pomocy w formie zasiłku okresowego, pomimo ustalenia podczas wywiadu środowiskowego, że łączny dochód rodziny nie przekracza kryterium dochodowego określonego w art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Podstawą odmowy stanowiły zapisy cyt. art. 11 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej. Podczas prowadzonego postępowania w sprawie przyznania pomocy w postaci zasiłku okresowego pracownik socjalny ustalił, że osoba pomimo nałożonego obowiązku leczenia uzależnienia od alkoholu nie leczy się. Pracownik socjalny podczas wywiadu środowiskowego poinformował osobę o możliwości podjęcia zatrudnienia w zakładzie pracy na terenie Jasła, jednak osoba ta nie podjęła żadnej aktywności zmierzającej do poprawy swojej trudnej sytuacji i nie podjęła kroków zmierzających do podjęcia zatrudnienia. Przesłanki te stanowiły podstawę do wydania decyzji odmawiającej przyznania pomocy w formie zasiłku okresowego. Od ww. decyzji osoba założyła za pośrednictwem MOPS odwołanie do SKO, które utrzymało zaskarżoną decyzję w mocy.

Wśród analizowanych 10 decyzji odmownych 8⁹⁹ zostało wydanych w związku z brakiem współpracy z pracownikiem socjalnym w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 11 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 419- 433, 623 - 687)

14. W celu zapoznania się z opiniami osób objętych wsparciem MOPS z tytułu ubóstwa, przekazano za pośrednictwem Dyrektora MOPS - pisma do 30 osób z prośbą o wypełnienie ankiety¹⁰⁰ dotyczącej otrzymanej pomocy.

Spośród 30 przekazanych ankiet, 12 zostało zwróconych, z czego 10 zostało sporządzonych przez kobiety, a 2 przez mężczyzn. Średni wiek ankietowanych to niespełna 50 lat. Wykształcenia średnie ma 50% ankietowanych, 33% – zawodowe, po 8% ma wykształcenie podstawowe i wyższe. Na pełnym etacie pracuje 25% ankietowanych, po 8 % pracuje na niepełnym etacie, dorywczo lub przebywa na emeryturze lub rencie. Jedna z ankietowanych była osobą niepełnosprawną będącą na utrzymaniu męża, natomiast druga odbywała staż. Wśród największych uciążliwości w codziennym życiu wskazywanych przez ankietowanych dominował

⁹⁶ 29/06469, 21/02295.

⁹⁷ Dalej: „SKO”.

⁹⁸ 21/02295.

⁹⁹ 21/02295, 22/07116, 25/00259, 26/ 02090, 27/06208, 28/06469, 29/06469, 30/01061.

¹⁰⁰ Ankiety skierowano do osób, których dokumentacja została wylosowana do badania próby 20 pozytywnych decyzji administracyjnych oraz pozostałe 10 według wyboru losowego.

brak odpowiednich środków finansowych na codzienne potrzeby i opłaty (75% udzielanych odpowiedzi). Inne „uciążliwości” to brak możliwości wyjazdu na wypoczynek wakacyjny lub podróże turystyczne (33%), dolegliwości związane z chorobą/niepełnosprawnością (25%), brak możliwości korzystania z dóbr kultury np. pójścia do teatru, kina, muzeum, możliwości zakupu książek (17%) oraz brak zrozumienia i życzliwości najbliższych (8%). Jedna osoba wskazała, iż „najtrudniejszą uciążliwością” była dla niej brak stałego zatrudnienia. Dla innej był to brak środków finansowych na codzienne potrzeby np. na leki. Żadna z osób ankietowanych nie wskazała na trudną sytuację związaną z warunkami mieszkaniowymi czy brakiem możliwości zaspokojenia potrzeb kształceniowych własnych i dzieci (nauka języków obcych, rozwoju talentów, uczestnictwo w sporcie itp.). Najczęściej udzielaną formą pomocy w MOPS były w przypadku 50% ankietowanych dopłaty do czynszu oraz innych opłat związanych z funkcjonowaniem mieszkania/domu (wywóz śmieci, elektryczność, gaz, telefon), 25% otrzymała wsparcie w postaci pracy socjalnej udzielanej przez pracownika socjalnego oraz bezpłatnego uczestnictwa w kursach/szkoleniach mających na celu poprawę funkcjonowania osobistego i społecznego np. w zakresie opanowania agresji, wyrażania emocji, autoprezentacji, komunikacji interpersonalnej, 17% otrzymało wsparcie na dopłaty do leków, innych usług medycznych np. w postaci sprzętu rehabilitacyjnego, aparatów słuchowych, okularów. Inne formy pomocy wskazane przez 42% ankietowanych to głównie świadczenia pieniężne z pomocy społecznej tj. zasiłek okresowy, zasiłek celowy, zasiłek celowy na zakup żywności, zasiłek stały oraz pomoc rzeczowa w postaci żywności. Według 65% ankietowanych ich sytuacja życiowa w ciągu ostatnich pięciu lat poprawiła się „trochę”, dla 17% poprawiła się „zdecydowanie”, dla 8% iż poprawiła się „zauważalnie”. Dla 8% ankietowanych ich sytuacja życiowa uległa „zdecydowanemu pogorszeniu”. Zdaniem 92% ankietowanych, pracownik socjalny właściwie zanalizował ich sytuację i właściwie określił potrzeby w zakresie pomocy. Jedna osoba oceniła, iż pracownik socjalny dokonał tej analizy i określił potrzeby w zakresie pomocy tylko częściowo. W odpowiedziach dotyczących oceny skuteczności udzielonego przez MOPS wsparcia, 50% ankietowanych ocenia MOPS dobrze, 42% bardzo dobrze, a 8% średnio. Według ankietowanych możliwościami poprawy skuteczności pomocy udzielonej osobom ubogim to: zmiany ustawowe; podwyższenie wysokości świadczeń, w tym świadczeń dla dzieci; usprawnienie obsługi świadczeń (szybsze i terminowe ich wypłacanie, szybsze rozpatrywanie wniosków o pomoc), zwiększenie pomocy w formie kursów, szkoleń, staży, grup wsparcia; szybsze reagowanie na przemoc, alkoholizm w rodzinach, dokonywanie pogłębionej analizy sytuacji osoby celem udzielenia skutecznej pomocy dostosowanej do jej potrzeb, dokonywanie wglądu w sytuację rodzin, które same nie potrafią zadbać o swoje potrzeby.

(akta kontroli str. 689 - 732)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

MOPS przyznawał pomoc z powodu ubóstwa zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz rzetelnie przeprowadzał i aktualizował wywiady środowiskowe oraz opracowywał i realizował plany pomocy dla osób żyjących w ubóstwie. Dążąc do ograniczania liczby osób żyjących w ubóstwie i zmniejszenia skutków ubóstwa zapewnił osobom wymagającym objęcia pomocą udział w szeregu programach rządowych i resortowych, a także specjalistyczne poradnictwo oraz pomoc w uzyskaniu zatrudnienia i rozwiązywaniu problemów życiowych, w tym

mieszkaniowych. Wprawdzie w MOPS nie dokonywano podziału osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa na poziomy wyjścia z niekorzystnej sytuacji, jednak definiując rodzaj i zakres przyznawanej pomocy uwzględniano indywidualną sytuację rodziny, sporządzano rzetelną diagnozę, w tym mocne i słabe strony rodziny oraz ustalano zarówno cel główny jak i cele szczegółowe.

OBSZAR 3. Efekty podejmowanych działań zmierzających do ograniczenia skali ubóstwa.

Opis stanu faktycznego

1. W 2016 r. z tytułu ubóstwa MOPS objął pomocą 2.978 beneficjentów. W 2017 r. i w 2018 r. odpowiednio: 2.581 i 2.221 osób. W latach 2016-2018 z pomocy MOPS z tytułu ubóstwa przestało korzystać odpowiednio: 615, 770, i 766 osób. Wskaźnik rotacji w MOPS¹⁰¹ za 2016 r. osiągnął wartość 21%, za 2017 r. wzrósł do 30%, a za 2018 r. – do 35%.

Liczba osób¹⁰², którym udzielono przez MOPS pomocy z powodu ubóstwa po raz pierwszy w 2016 r. wyniosła 589, w 2017 r. zmniejszyła się do 374 (spadek w stosunku do 2016 r., tj. o 36,5%), natomiast w 2018 r. nastąpił wzrost liczby osób, które pierwszy raz skorzystały z pomocy z tytułu ubóstwa do 406 (o 8,5%).

(akta kontroli str. 733 – 734)

2. W wyniku analizy próby badawczej 20 osób, które zakończyły korzystanie z pomocy MOPS z tytułu ubóstwa) stwierdzono, iż MOPS miał wiedzę dotyczącą dalszych losów 15 osób/rodzin¹⁰³, z czego 13¹⁰⁴ z nich przedłożyło informację o podjęciu zatrudnienia bądź o uzyskaniu świadczenia emerytalnego. Jedna rodzina¹⁰⁵ poinformowała pracownika socjalnego o zakończeniu korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w związku z podjęciem zatrudnienia przez jednego z członków rodziny, rodzina jednak ze względu na problemy opiekuńczo-wychowawcze nadal współpracowała z asystentem rodziny i pracownikiem socjalnym. Ponadto jedna osoba¹⁰⁶ w związku z zakończeniem udziału w projekcie pn. „Kreatywni i Samodzielni” była monitorowana przez MOPS w związku z koniecznością zbadania wskaźników wskazanych we wniosku o dofinansowanie.

(akta kontroli str. 487 – 622, 734 - 735)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, iż *MOPS zdobywa wiedzę na temat osób, które korzystały z pomocy Ośrodka od samych osób, które przedstawiają np. pracownikowi socjalnemu dokumenty świadczące o podjęciu zatrudnienia, podjęciu stażu, otrzymaniu świadczeń emerytalnych lub rentowych. Nierzadko osoba oświadcza, iż np. podjęła aktywność zawodową lub otrzymała świadczenie z ZUS. W projektach współfinansowanych ze środków UE monitoring dotyczący sytuacji*

¹⁰¹ Liczony jako: liczba osób, które przestały korzystać z pomocy z tytułu ubóstwa w roku 2016 r., 2017 r. i 2018 r., podzielona na łączną liczbę beneficjentów pomocy z tytułu ubóstwa w danym roku, pomnożona przez 100. Do obliczenia wskaźnika wzięto pod uwagę wszystkie osoby, które przestały korzystać z pomocy z tytułu ubóstwa w latach badanych tj. osoby będące pomiotami decyzji jak i osoby objęte pomocą wchodzące w skład rodziny osoby będącej podmiotem decyzji /dane z systemu POMOST.

¹⁰² Uwzględniono wszystkie osoby, którym udzielono pomocy z powodu ubóstwa po raz pierwszy w latach badanych tj. osoby będące pomiotami decyzji jak i osoby objęte pomocą wchodzące w skład rodziny osoby będącej podmiotem decyzji /dane z systemu POMOST.

¹⁰³ 1/06333, 2/05712, 3/01715, 4/02080, 5/01588, 6/07043, 7/07111, 9/06582, 14/00332, 15/00315, 16/02051, 17/02631, 18/03521, 19/01226, 20/04208.

¹⁰⁴ 1/06333, 7/07111, 9/06582, 16/02051, 19/01226, 4/02080, 3/01715, 14/00332, 15/00315, 17/02631 18/03521, 20/04208, 6/07043.

¹⁰⁵ 2/05712.

¹⁰⁶ 5/01588.

społecznej oraz zawodowej osoby realizującej kontrakt socjalny wynika z umowy o dofinansowanie realizacji projektu...

(akta kontroli str. 736)

MOPS nie prowadził i nie zlecał badań grupy osób korzystających ze wsparcia ośrodka wyłącznie z powodu ubóstwa.

(akta kontroli str. 735)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, iż MOPS wychodząc z założenia, że ubóstwo najczęściej jest wynikiem innej dysfunkcji z którą rodzina/osoba się boryka nie prowadził badań wyłącznie z powodu ubóstwa. MOPS diagnozował natomiast grupy osób i rodzin najbardziej zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osoby starsze, niepełnosprawne, rodziny z dziećmi. Badania obejmujące potrzeby, jak również skuteczność dotychczas prowadzonych działań, przeprowadzono wśród seniorów przebywających w Dziennym Domu Pomocy dla Osób Starszych. [...] Badania dotyczące sytuacji osób starszych na terenie Jasła przeprowadzone zostały według sporządzonych kwestionariuszy ankiet i objęły 49 osób w wieku 60 lat i więcej [...] Celem głównym badania była analiza sytuacji i potrzeb osób starszych w obszarach służby zdrowia, pomocy społecznej, edukacji i kultury[...]. Wśród problemów, które zdiagnozowano podczas realizacji badań pojawiły się problemy związane z opieką zdrowotną i negatywnie ocenianym przez badanych dostępem do podstawowej opieki zdrowotnej. Ponadto wyniki ankiet wskazywały m.in. na problemy osób starszych związane z samotnością, z ich niską aktywnością społeczną i kulturalną zwłaszcza w czasie wolnym...

(akta kontroli str. 737 - 738)

MOPS dokonywał ewaluacji skuteczności oferowanych form pomocy poprzez analizę danych ujętych w sprawozdaniach, w ramach pracy świadczonej przez pracowników socjalnych, którzy prowadzą monitoring sytuacji życiowej podopiecznych.

(akta kontroli str. 739)

Z informacji¹⁰⁷ uzyskanych od pięciu¹⁰⁸ działających na terenie Gminy Jasło stowarzyszeń/fundacji zajmujących się pomocą osobom żyjącym w ubóstwie wynika, iż każda z nich współpracowała z MOPS.

MOPS współpracował z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich oraz pozyskiwał wiedzę dotyczącą osób objętych wsparciem tych organizacji. Współpraca MOPS ze Schroniskiem dla Bezdomnych Mężczyzn Rzeszowskiego Towarzystwa im. Św. Brata Alberta dotyczyła mężczyzn objętych pomocą w formie schronienia. Współpraca MOPS z Polskim Czerwonym Krzyżem Zarząd Rejonowy w Jasle dotyczyła osób objętych pomocą w postaci usług specjalistycznych usług opiekuńczych, osób którym wydawana była pomoc żywnościowa w ramach *Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 - 2020*. Współpraca z Caritas Diecezji Rzeszowskiej filia w Jasle dotyczyła osób korzystających z gorącego posiłku. Współpraca MOPS z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej Zarząd Miejski w Jasle dotyczyła osób pobierających żywność w ramach *Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 - 2020*. Współpraca z Parafialnym Oddziałem Akcji Katolickiej Parafii św. Stanisława BM w Jasle dotyczyła działalności pomocowej na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin wymagających wsparcia.

¹⁰⁷ Uzyskanej podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

¹⁰⁸ Parafialny Oddział Akcji Katolickiej Parafii św. Stanisława BM w Jasle, Caritas Diecezji Rzeszowskiej Okręg Jasło w Jasle, Oddział Rejonowy PCK w Jasle, Rzeszowskie Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta w Rzeszowie, Polski Komitet Pomocy Społecznej w Jasle.

mieszkańczych. Wprawdzie w MOPS nie dokonywano podziału osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa na poziomy wyjścia z niekorzystnej sytuacji, jednak definiując rodzaj i zakres przyznawanej pomocy uwzględniano indywidualną sytuację rodziny, sporządzano rzetelną diagnozę, w tym mocne i słabe strony rodziny oraz ustalano zarówno cel główny jak i cele szczegółowe.

OBSZAR **3. Efekty podejmowanych działań zmierzających do ograniczenia skali ubóstwa.**

Opis stanu faktycznego

1. W 2016 r. z tytułu ubóstwa MOPS objął pomocą 2.978 beneficjentów. W 2017 r. i w 2018 r. odpowiednio: 2.581 i 2.221 osób. W latach 2016-2018 z pomocy MOPS z tytułu ubóstwa przestało korzystać odpowiednio: 615, 770, i 766 osób. Wskaźnik rotacji w MOPS¹⁰¹ za 2016 r. osiągnął wartość 21%, za 2017 r. wzrósł do 30%, a za 2018 r. – do 35%.

Liczba osób¹⁰², którym udzielono przez MOPS pomocy z powodu ubóstwa po raz pierwszy w 2016 r. wyniosła 589, w 2017 r. zmniejszyła się do 374 (spadek w stosunku do 2016 r., tj. o 36,5%), natomiast w 2018 r. nastąpił wzrost liczby osób, które pierwszy raz skorzystały z pomocy z tytułu ubóstwa do 406 (o 8,5%).

(akta kontroli str. 733 – 734)

2. W wyniku analizy próby badawczej 20 osób, które zakończyły korzystanie z pomocy MOPS z tytułu ubóstwa) stwierdzono, iż MOPS miał wiedzę dotyczącą dalszych losów 15 osób/rodzin¹⁰³, z czego 13¹⁰⁴ z nich przedłożyło informację o podjęciu zatrudnienia bądź o uzyskaniu świadczenia emerytalnego. Jedna rodzina¹⁰⁵ poinformowała pracownika socjalnego o zakończeniu korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w związku z podjęciem zatrudnienia przez jednego z członków rodziny, rodzina jednak ze względu na problemy opiekuńczo-wychowawcze nadal współpracowała z asystentem rodziny i pracownikiem socjalnym. Ponadto jedna osoba¹⁰⁶ w związku z zakończeniem udziału w projekcie pn. „Kreatywni i Samodzielni” była monitorowana przez MOPS w związku z koniecznością zbadania wskaźników wskazanych we wniosku o dofinansowanie.

(akta kontroli str. 487 – 622, 734 - 735)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, iż *MOPS zdobywa wiedzę na temat osób, które korzystały z pomocy Ośrodka od samych osób, które przedstawiają np. pracownikowi socjalnemu dokumenty świadczące o podjęciu zatrudnienia, podjęciu stażu, otrzymaniu świadczeń emerytalnych lub rentowych. Nierzadko osoba oświadcza, iż np. podjęła aktywność zawodową lub otrzymała świadczenie z ZUS. W projektach współfinansowanych ze środków UE monitoring dotyczący sytuacji*

¹⁰¹ Liczony jako: liczba osób, które przestały korzystać z pomocy z tytułu ubóstwa w roku 2016 r., 2017 r. i 2018 r., podzielona na łączną liczbę beneficjentów pomocy z tytułu ubóstwa w danym roku, pomnożona przez 100. Do obliczenia wskaźnika wzięto pod uwagę wszystkie osoby, które przestały korzystać z pomocy z tytułu ubóstwa w latach badanych tj. osoby będące pomiotami decyzji jak i osoby objęte pomocą wchodzące w skład rodziny osoby będącej podmiotem decyzji /dane z systemu POMOST.

¹⁰² Uwzględniono wszystkie osoby, którym udzielono pomocy z powodu ubóstwa po raz pierwszy w latach badanych tj. osoby będące pomiotami decyzji jak i osoby objęte pomocą wchodzące w skład rodziny osoby będącej podmiotem decyzji /dane z systemu POMOST.

¹⁰³ 1/06333, 2/05712, 3/01715, 4/02080, 5/01588, 6/07043, 7/07111, 9/06582, 14/00332, 15/00315, 16/02051, 17/02631, 18/03521, 19/01226, 20/04208.

¹⁰⁴ 1/06333, 7/07111, 9/06582, 16/02051, 19/01226, 4/02080, 3/01715, 14/00332, 15/00315, 17/02631 18/03521, 20/04208, 6/07043.

¹⁰⁵ 2/05712.

¹⁰⁶ 5/01588.

społecznej oraz zawodowej osoby realizującej kontrakt socjalny wynika z umowy o dofinansowanie realizacji projektu...

(akta kontroli str. 736)

MOPS nie prowadził i nie zlecał badań grupy osób korzystających ze wsparcia ośrodka wyłącznie z powodu ubóstwa.

(akta kontroli str. 735)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, iż MOPS wychodząc z założenia, że ubóstwo najczęściej jest wynikiem innej dysfunkcji z którą rodzina/osoba się boryka nie prowadził badań wyłącznie z powodu ubóstwa. MOPS diagnozował natomiast grupy osób i rodzin najbardziej zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osoby starsze, niepełnosprawne, rodziny z dziećmi. Badania obejmujące potrzeby, jak również skuteczność dotychczas prowadzonych działań, przeprowadzono wśród seniorów przebywających w Dziennym Domu Pomocy dla Osób Starszych. [...] Badania dotyczące sytuacji osób starszych na terenie Jasła przeprowadzone zostały według sporządzonych kwestionariuszy ankiet i objęły 49 osób w wieku 60 lat i więcej [...] Celem głównym badania była analiza sytuacji i potrzeb osób starszych w obszarach służby zdrowia, pomocy społecznej, edukacji i kultury[...]. Wśród problemów, które zdiagnozowano podczas realizacji badań pojawiły się problemy związane z opieką zdrowotną i negatywnie ocenianym przez badanych dostępem do podstawowej opieki zdrowotnej. Ponadto wyniki ankiet wskazywały m.in. na problemy osób starszych związane z samotnością, z ich niską aktywnością społeczną i kulturalną zwłaszcza w czasie wolnym...

(akta kontroli str. 737 - 738)

MOPS dokonywał ewaluacji skuteczności oferowanych form pomocy poprzez analizę danych ujętych w sprawozdaniach, w ramach pracy świadczonej przez pracowników socjalnych, którzy prowadzą monitoring sytuacji życiowej podopiecznych.

(akta kontroli str. 739)

Z informacji¹⁰⁷ uzyskanych od pięciu¹⁰⁸ działających na terenie Gminy Jasło stowarzyszeń/fundacji zajmujących się pomocą osobom żyjącym w ubóstwie wynika, iż każda z nich współpracowała z MOPS.

MOPS współpracował z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich oraz pozyskiwał wiedzę dotyczącą osób objętych wsparciem tych organizacji. Współpraca MOPS ze Schroniskiem dla Bezdomnych Mężczyzn Rzeszowskiego Towarzystwa im. Św. Brata Alberta dotyczyła mężczyzn objętych pomocą w formie schronienia. Współpraca MOPS z Polskim Czerwonym Krzyżem Zarząd Rejonowy w Jasle dotyczyła osób objętych pomocą w postaci usług specjalistycznych usług opiekuńczych, osobom którym wydawana była pomoc żywnościowa w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 - 2020. Współpraca z Caritas Diecezji Rzeszowskiej filia w Jasle dotyczyła osób korzystających z gorącego posiłku. Współpraca MOPS z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej Zarząd Miejski w Jasle dotyczyła osób pobierających żywność w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 - 2020. Współpraca z Parafialnym Oddziałem Akcji Katolickiej Parafii św. Stanisława BM w Jasle dotyczyła działalności pomocowej na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin wymagających wsparcia.

(akta kontroli str. 739 - 761)

¹⁰⁷ Uzyskanej podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

¹⁰⁸ Parafialny Oddział Akcji Katolickiej Parafii św. Stanisława BM w Jasle, Caritas Diecezji Rzeszowskiej Okręg Jasło w Jasle, Oddział Rejonowy PCK w Jasle, Rzeszowskie Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta w Rzeszowie, Polski Komitet Pomocy Społecznej w Jasle.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, iż mając na celu trwałość efektów podejmowanych na rzecz ograniczenia ubóstwa na terenie gminy MOPS gromadził i dokonywał analizy skuteczności działań prowadzonych na rzecz osób żyjących w ubóstwie, a następnie wykorzystywał wnioski wynikające z analiz/opracowań do poprawy i doskonalenia form pomocy.

Uwagi

Wnioski

IV. Uwagi i wnioski.

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach, jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 1 października 2019 r.

Mariusz Twardowski
Główny specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

